

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X, Y IR KITŲ <...> IR <...> NAMŲ, KLAIPĖDOJE, BUTŲ SAVININKŲ SKUNDO PRIEŠ KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJĄ

2021 m. gegužės 3 d. Nr. 4D-2020/2-991
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė gavo X, Y ir kitų <...> ir <...> namų, Klaipėdoje, butų savininkų (toliau vadinama – Pareiškėjai) skundą dėl Klaipėdos miesto savivaldybės (toliau vadinama – Savivaldybė) administracijos pareigūnų veiksmų, netinkamai sprendžiant klausimus, susijusius su pagalbinais ūkiniais pastatais, pažeidžiant teisę į tinkamą viešąjį administravimą, teisę į teisminę gynybą.

2. Skunde nurodyta:

2.1. Daugiabutis gyvenamasis namas, <...>, Klaipėdoje (anksčiau <...>) pastatytas 1935 metais. Name nėra nei rūsio, nei sandėliukų, nei balkonų, todėl kartu su gyvenamuoju namu tame pačiame žemės sklype buvo pastatytas storų sienų (0,30 cm) kapitalinis pagalbinis ūkinis pastatas su rūsiu. Pirmame šio pastato aukšte buvo įrengta dešimt namo gyventojų sandėlių, rūsyje – dar tiek pat. 1982 metais šiam ūkiniam pastatui buvo suteiktas unikalus Nr. <...>.

Visiems butams trūko sandėliukų, todėl 1968 metais kieme buvo pastatytas dar vienas plytų pagalbinis ūkinis pastatas, kuriame buvo šeši sandėliukai. Šis pastatas buvo be rūsio. Jam 1982 metais buvo suteiktas unikalus Nr. <...>.

2.2. Maždaug tuo pačiu laiku žemės sklype Nr. 11 (numeracija pagal kvartalo detalų planą), **prie garažų, esančių sklype Nr. 12, buvo pastatyti dar 5 maži baltų plytų sandėliukai, kurie nei buvusio Techninės inventorizacijos biuro, nei vėliau valstybės įmonės Registrų centras (toliau vadinama – RC) niekad nebuvo apskaitomi ir aprašomi.**

2.3. Nuo 1945 metų pagalbiniame ūkiniame pastate, kurio unikalus Nr. <...>, ir nuo 1968 m. pagalbiniame ūkiniame pastate, kurio unikalus Nr. <...>, gyventojai laikė retai naudojamus daiktus (dviračius, vaikiškas roges, malkas, meistravimo ir žvejybos įrankius, statybinių medžiagų atsargas, atsargines padangas ir kt.), o rūsio sandėliukuose – įvairias konservuotas ir nekonservuotas daržoves ir vaisius. Gyventojai periodiškai darė savo lėšomis nurodytų pagalbinių ūkinių pastatų smulkųjį remontą: pataisydavo sandėlių fasadą (užtinkuodavo nubyrėjusio tinko vietas, perdažydavo). Šiuos darbus gyventojai atlikdavo patys, organizuodami tuo tikslu talkas.

Konkrečiam butui priskirtas ūkinių pastatų patalpas gyventojai tvarkė individualiai: statė ir remontavo pertvaras, duris, grindis ir lentynas.

Gyvenamajame name pasikeitus gyventojams, naujai apsigyvenęs asmuo naudojosi tuo pačiu sandėliu (patalpa).

Pirmiau nurodyti pagalbiniai ūkiniai pastatai „tarnavo tik mūsų gyvenamajam namui. Kitos jokios paskirties jie neturėjo. Todėl jie buvo gyvenamojo namo priklausiniai, konkretus sandėliukas

– konkretaus buto priklausinys. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 153 straipsnyje buvo nustatyta, kad priklausinį, t. y. daiktą, skirtą tarnauti pagrindiniam daiktui, ištinka pagrindinio daikto likimas. Ši taisyklė įtvirtinta ir 2000 metų Civilinio kodekso 4.14 straipsnio 1 dalyje.“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.4. „Nors 1992 metais name prasidėjus butų privatizavimui, mūsų naudojami sandėliukai, kaip butų priklausiniai, turėjo būti inventorizuoti kiekvienas kartu su atitinkamu butu, vadovaujantis 1964 metų Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 153 straipsniu, kartu su butais privatizuoti, tuometė Klaipėdos miesto valdyba gyventojų naudojamų sandėlių privatizuoti neleido, todėl butų privatizavimo dokumentuose jokių duomenų apie butui priskirtą sandėliuką nebuvo.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (toliau vadinama – LAT) savo praktikoje yra pasisakęs, kad priklausinį ištinka pagrindinio daikto likimas ir tais atvejais, kai jis nenurodytas turto perleidimo sutartyje (jeigu sutartyje nėra priešingos išlygos), neįregistruotas Nekilnojamojo turto registre. Priklausinio statusą ir paskirtį lemia ne jo įregistravimo faktas, bet jo nuolatinis funkcinis ryšys su vienu arba keliais pagrindiniais daiktais, o likimą nulemia pagrindinio daikto (daiktų) likimas, jeigu šalys sutartyje nepadaro kitokių išlygų ar įstatyme nenustatyta kitaip (LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. sausio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-12/2012, 2006 m. rugsėjo 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-453/2006, 2009 m. spalio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-433/2009 ir kt.).

„Nors butų savininkai neturėjo įregistruotos nuosavybės teisės į pagalbinius ūkinius pastatus, vadovaujantis civilinės teisės principu, jog priklausinį ištinka pagrindinio daikto likimas, bei LAT suformuota praktika, „ūkiniai pastatai buvo jau mūsų, butų savininkų.“

2.5. 2019 m. liepos 26 d. ant dalies sandėlių durų buvo rasti skelbimai, informuojantys apie Savivaldybės planus griauti *avarinės būklės* sandėliukus, naudotojų prašant iki spalio 1 d. ištuštinti patalpas, nurodant, jog priešingu atveju viskas bus išvežta į sąvartyną.

2.6. Nesutikdami su Savivaldybės planais griauti pagalbinius ūkinius pastatus, gyventojai nutarė siekti jų įteisinimo privačiomis nuosavybėmis, todėl paprašė pateikti sprendimą griauti nurodytus pastatus.

Gautame laiške rašoma, kad ūkiniai pastatai bus griunami, bet apie sprendimą griauti net neužsiminta, prie laiško sprendimas neprisidėtas, todėl 2019 m. rugpjūčio 30 d. gyventojai pakartotinai kreipėsi į Savivaldybę, prašydami pateikti sprendimą dėl jų naudojamų ūkinių pastatų griovimo.

2.7. RC duomenų bazėje įsitikinusi, kad nuosavybės teisė į ūkinius pastatus niekieno vardu neregistruota, buvo tikėtasi, kad Savivaldybė teisme iškels bylą dėl išskeldinimo. Tokiu atveju butų savininkai planavo teikti priešiškinį dėl sandėlių įteisinimo nuosavybėmis. Tuo tikslu Pareiškėjai buvo pradėję rinkti įrodymus: užsisakė ir savo lėšomis atliko pagalbinių ūkinių pastatų (unikalus Nr. <...> ir Nr. <...>) kadastrinius matavimus. Buvo paruošta nekilnojamojo daikto kadastrinių matavimų byla abiem pagalbiniam ūkiniams pastatams ir atskirai šešiolika nekilnojamojo daikto kadastrinių matavimų bylų kiekvienam ūkiniuose pastatuose esančiam sandėliukui. Kadastrinių matavimų metu buvo nustatyta pagalbinių ūkinių pastatų kadastrinė kaina. 1935 metais pastatytas pagalbinis ūkinis pastatas (unikalus Nr. <...>) buvo įvertintas 22 900 Eur suma, o kitas ūkinis pastatas (unikalus Nr. <...>) – 6 720 Eur suma, viso 29 620 Eur suma. Taip pat savo lėšomis Pareiškėjai užsakė gyvenamajam namui priskirto žemės sklypo kadastrinius matavimus.

2.8. Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo 25 straipsnio 2 dalies 2 punkte numatyta, kad savivaldybė gali parduoti būstų savininkų teisėtai naudojamus pagalbinio ūkio paskirties pastatus, jų dalis (išskyrus laikinus pastatus), kitas pagalbinio ūkio paskirties patalpas, inžinerinius statinius teikiant pirmenybę šių būstų savininkams (bendraturčiams).

Siekdami išvengti bylinėjimosi proceso, Pareiškėjai nutarė prašyti Savivaldybės parduoti pagalbinius ūkinius pastatus rinkos kaina.

Savivaldybės tarnautojai, susiję su planuojamu pirmiau nurodytų ūkinių pastatų griovimu, 2019 m. rugsėjo 20 d. sutiko sustabdyti griovimą ir parduoti naudojamus ūkinius pastatus bei nurodė ne vėliau kaip 2019 m. rugsėjo 23 d. pateikti atitinkamą prašymą raštu. 2019 m. rugsėjo 22

d. butų savininkai tokį prašymą pasirašė, ir sekančią dieną prašymas buvo pristatytas Savivaldybės administracijai. Šiame prašyme taip pat buvo nurodytas įsipareigojimas nuosavomis lėšomis suremontuoti nurodytus ūkinius pastatus.

Nesulaukę atsakymo į prašymą dėl pastatų pardavimo, Pareiškėjai 2019 m. spalio 2 d. vakare ant pagalbinių ūkinių pastatų pastebėjo naujus skelbimus, kuriuose nurodyta, kad Savivaldybė planuoja griauti sandėliukus, naudotojus prašant ištuštinti patalpas iki spalio 7 d., perspėjant apie paliktų daiktų išvežimą į sąvartyną. Pareiškėjai pasijuto apgauti Savivaldybės. Dvi savaites Pareiškėjai neruošė ieškinio, Savivaldybės administracijos siūlymu pateikę prašymą stabdyti griovimo procedūras ir parduoti ūkinius pastatus.

2.9. 2019 m. spalio 4 d. elektroniniu paštu buvo gauti du Savivaldybės administracijos laišakai. Viename jų nurodyta apie planuojamą pastatų griovimą. Kitame laiške (Nr. (31.1)RS2-510) nurodyta, kad atsakoma į 2019 m. rugpjūčio 30 d. prašymą pateikti Savivaldybės sprendimą griauti Pareiškėjų naudojamus pagalbinio ūkio pastatus bei į 2019 m. rugsėjo 23 d. prašymą parduoti šiuos pastatus. Tačiau antrajame laiške **ne tik nepridėtas prašytas Savivaldybės sprendimas, bet net neužsiminta nei apie tokį sprendimą, nei apie Pareiškėjų prašymą dėl pastatų įsigijimo nuosavybės.**

2.10. Tą pačią dieną, kai gavo Savivaldybės atsakymą į kreipimuisi, Pareiškėjai kreipėsi į teismą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, tačiau prašymas nebuvo tenkintas, nepateikus įrodymų, kad pagalbinio ūkio pastatai bus nedelsiant griaujami (žr. pažymos 12 punktą).

2.11. 2019 m. spalio 7 d. Savivaldybės nusamdyto rangovo darbininkai išlaužė visus ūkinio pastato (unikalus Nr. <...>) rūšio sandėliukų duris ir dalį pirmojo aukšto sandėliukų durų. 2019 m. spalio 8 d. aplink griaujamus pastatus pastatė metalinį aptvarą, už kurio užėiti butų savininkams visą griovimo laikotarpį nebuvo leidžiama. 2019 m. spalio 7 d. išlaužtos visų likusių sandėliukų durys buvo sumestos į atvežtą konteinerį arba į krūvas. 2019 m. spalio 8 d. nuo ūkinių pastatų buvo nuimta stogo danga. Iš sandėliukų buvo išnešti saugoti daiktai. 2019 m. spalio 10 d. buvo nugriautas ūkinis pastatas (unikalus Nr. <...>, pastatytas 1936 metais), ir iš dalies ūkinis pastatas (unikalus Nr. <...>), pastatytas 1968 metais. Sunaikintas nekilnojamasis turtas, kurio bendra kadastrinė vertė buvo 29 620,00 Eur, o rinkos vertė kelis kartus didesnė. Tai buvo Pareiškėjų butų priklausiniai.

Kai kurių sandėliukų šarvuotos durys, pirktos ir įstatytos gyventojų lėšomis, kainavusios iki 300,00 Eur, rangovo darbininkų buvo nuimtos ir išvežtos į metalo laužą. Vien dėl durų gyventojai patyrė žalą. Dingo dviračiai, dujų balionas, plytos, malkos vamzdžiai ir kt.

2.12. Savivaldybės administracijos darbuotojai piktnaudžiavo savo padėtimi, pažeidinėjo Pareiškėjų teises, nes:

2.12.1. Savivaldybės administracija pažeidė ne tik Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama – VAĮ) 8 straipsnio 4 dalį, bet ir teisę kreiptis į teismą, numatytą Konvencijoje dėl tarptautinės teisės kreiptis į teismą bei Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje.

Įsiteisėjusioje teismo nutartyje nurodyta, kad Savivaldybė, ketindama nugriauti sandėlius, turėjo pareigą priimti administracinio pobūdžio aktą, kurio pagrindu įgyvendintų sprendimą. Administracinio pobūdžio akte turėjo būti nurodytas šio akto apskundimo terminas, per kurį suinteresuoti asmenys turėtų teisę ginčyti priimtą sprendimą (žr. pažymos 12 punktą).

VAĮ 8 straipsnio 4 dalyje nustatyta pareiga ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo individualaus administracinio akto priėmimo, raštu pranešti apie jį kiekvienam asmeniui, kuriam skirtas šis administracinis aktas, arba kurio teisėms ar pareigoms jis turi tiesioginį poveikį. Nustatytas ir reikalavimas pridėti administracinio akto kopiją.

Pareiškėjų naudotų ūkio pastatų griovimas turėjo tiesioginį poveikį jų teisėms ir pareigoms, todėl **priimtas administracinis aktas (sprendimas nugriauti ūkinius pastatus) turėjo būti išsiųstas kiekvienam namo buto savininkui be jokio papildomo prašymo. Net du kartus raštu Savivaldybės administracijai pateiktas prašymas dėl sprendimo griauti ūkinius pastatus išdavimo nebuvo patenkintas.**

2.12.2. **Neišnagrinėtas Pareiškėjų 2019 m. rugsėjo 23 d. pateiktas prašymas parduoti jų naudotus pagalbinio ūkio pastatus. Joks administracinis sprendimas šiuo klausimu nebuvo priimtas, atsakymas į prašymą parduoti pastatus nepateiktas, tuo tarpu pastatai nugriauti.** Šiuo neveikimu Savivaldybės administracija pažeidė VAĮ 14 straipsnio 1 ir 2 dalis, ignoravo butų savininkų prašymą.

2.12.3. Jei skunde nurodyti pagalbinio ūkio pastatai nuosavybės teise priklausytų Savivaldybei ir ji norėtų juos griauti, pirmiausia turėtų būti sprendžiamas išskeldinimo iš užimtų sandėliukų klausimas, kiekvieną buto savininką prieš tris mėnesius raštu įspėjus, kad būtų atlaisvintas jo naudojamas sandėliukas, įspėjime nurodant atlaisvinimo pagrindą. Tik butų savininkams per įspėjime nustatytą terminą neatlaisvinus sandėliukų, Savivaldybės administracija būtų įgijusi teisę kreiptis į teismą su prašymu dėl išskeldinimo (tokiu atveju Pareiškėjai būtų turėję galimybę pareikšti priešiškinį dėl sandėlių įteisinimo nuosavybėn). Teismui priėmus sprendimą dėl išskeldinimo iš sandėliukų, jų neatlaisvinus, Savivaldybė būtų įgijusi teisę kreiptis į antstolį dėl priverstinio teismo sprendimo įvykdymo, t. y. dėl išskeldinimo iš sandėliukų. Vykdamas priverstinį išskeldinimą (nedalyvaujant sandėlyje saugomų daiktų savininkui), antstolis būtų aprašęs daiktus ir organizavęs jų saugojimą, iki jie pagal aprašą būtų perduoti jų savininkui. Tokiu būdu butų savininkų turtas nebūtų dingęs. Savivaldybės administracija, nesilaikydama nustatytos tvarkos, pažeidė Pareiškėjų teisę į teismą, kas numatyta Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje.

Brutalia jėga, valiniais veiksmais įvykdžius ginčijamą teisę griauti ūkinius pastatus, sunaikinus sandėliuose laikytą savininkų turtą bei nekilnojamąjį turtą, kurio kadastrinė vertė 29 620,00 Eur, o rinkos vertė gerokai didesnė, butų savininkams padaryta ne tik turtinė, bet ir neturtinė žala. Nugriovus ūkinius pastatus, butų savininkai patiria didelius nepatogumus: nėra kur laikyti malkų, dviračių, vaikiškų rogučių, įrankių, kiemo ir gėlynų priežiūros inventoriaus (kastuvų, grėblių, laistytuvų), padangų ir kt. Šie daiktai laikomi arba bute, arba laiptinėje, kas sukelia daug nepatogumų.

2.12.4. **„Savivaldybės nuorodos 2019 m. rugpjūčio 27 d. rašte Nr. (31.1)RS2-440, 2019 m. spalio 4 d. rašte Nr. (31.1)RS2-510 ir kituose raštuose į Klaipėdos miesto valdybos 2003 m. vasario 11 d. sprendimu Nr. 60 „Dėl teritorijos tarp <...>, <...> ir <...> gatvių detaliojo plano patvirtinimo“ patvirtintą detalų planą (toliau vadinama – Detalusis planas) yra visiškai nepagrįstos.**

Iš tikrųjų Detaliojo plano „Planuojamos teritorijos tvarkymo režimas“ 11 eilutėje yra suformuluoti reikalavimai teritorijai: *„menkaverčių ar apleistų, fiziškai nusidėvėjusių statinių griovimas“*, tačiau **šie griautini statiniai**, lygiai taip pat kaip ir gretimuose sklypuose, **detaliajame plane buvo pažymėti ženklų X (kryžiumi)**. Tai jau minėti penki sandėliukai, pastatyti prie garažų, esančių sklype Nr. 12, sienos. Šie penki sandėliukai iš tikrųjų buvo menkaverčiai ir fiziškai nusidėvėję. Kaip minėta, **jų niekad neapskaitydavo ir neaprašydavo nei Inventorizacijos biuras, nei RC**. Žinodami, kad pagal Detaliojo plano sprendinius jie griautini, 2012 m. balandžio mėnesį mes patys Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centre užsisakėme didelio tūrio konteinerius, **nugriovėme tris pačios prasčiausios būklės sandėliukus, o du geresnės būklės sandėliukus, dar naudojamus, palikome. 2019 m. spalio mėnesį Savivaldybės administracijos pasamdyti darbininkai nugriovė ir likusius du sandėliukus, bet mes dėl jų nereikiame jokių pretenzijų.** Mes ir patys jau planavome juos nugriauti, laukėme tik progos nemokamai gauti konteinerius. Taip pat Detaliajame plane, kaip griautini, kryžiumi yra pažymėti senosios tvoros pamatai, esantys nuo <...> gatvės pusės. Štai tokių „menkaverčių, apleistų, fiziškai nusidėvėjusių statinių griovimas“ buvo numatytas Detaliajame plane.

Mes ginčijame kitų dviejų pagalbinių ūkinių pastatų nugriovimą. Tai pagalbiniai ūkiniai pastatai, kuriuos Inventorizacijos biuras nuo 1951 metų periodiškai aprašydavo, o 1982 metais jiems suteikė unikalius numerius, atitinkamai, Nr. <...> ir Nr. <...>. Aprašymuose šie du pastatai buvo visada įvardijami *pagalbiniais pastatais*. Šiems teiginiams patvirtinti pridėdame Inventorinės techninės kortelės namų valdai kopiją, kurios antrame puslapyje skyrelyje „Pagalbiniai pastatai“ 1975 m. rugsėjo 8 d. aprašyti du sandėliai, pastatyti 1936 m. ir 1968 metais. Detaliajame

plane šie pagalbiniai pastatai, kaip griautini, nebuvo ir nėra pažymėti. Atvirkščiai, Detaliojo plano privalomuosiuose reikalavimuose statiniams, yra parašyta „gyvenamojo namo fasadų restauravimas, vidaus remonto ir pritaikymo darbai, pagalbinių statinių remonto darbai“. Taigi pagal Detaliojo plano sprendinius Savivaldybės administracijos nugriauti pagalbiniai statiniai turėjo būti remontuojami, o ne griunami. Jie niekad nebuvo menkaverčiai, apleisti ar fiziškai nusidėvėję, jie buvo remontuoti. [...].

Tokiu būdu **Savivaldybės administracija organizavo dviejų pagalbinių ūkinių pastatų (unikalus Nr. <...> ir Nr. <...>) nugriovimą, kai pagal Detaliojo plano sprendinius jie turėjo būti suremontuoti ir išlikti.** Detaliojo plano sprendiniuose šie pagalbiniai ūkiniai pastatai yra, o faktiškai jie savavališkai nugriauti.“

2.12.5. Statinių nugriovimo atvejų sąrašas (griovimo pagrindai) yra nurodytas Statybos įstatymo (toliau vadinama – SĮ) 40 straipsnyje. Nei vienas šiame straipsnyje nurodytas statinių griovimo atvejis negali būti pritaikytas mūsų naudotų pagalbinio ūkio pastatų griovimui. Savivaldybės administracija nebuvo Pareiškėjų namo kieme esančių pagalbinio ūkio pastatų savininkė. Todėl ji negalėjo griauti šių pastatų savo noru. Teritorijų planavimo dokumentuose ne tik nebuvo numatyta griauti šiuos pagalbinio ūkio pastatus, o atvirkščiai – buvo numatyta juos remontuoti. Šie pastatai nebuvo laikini, nebuvo fiziškai nusidėvėję ir žmonių gyvybei, sveikatai bei aplinkai pavojaus nekėlė. Apie tai liudija fotonuotraukos, statinių kadastrinių matavimų dokumentai, bei viešųjų administravimo subjektų reikalavimų pašalinti šį pavojų nebuvimas (SĮ 40 str. 4 p., 49 str. 3 d. 1 p.). Taigi **SĮ 40 straipsnyje numatytų pagrindų mūsų naudojamų pagalbinio ūkio statiniams griauti nebuvo.**

Savivaldybės administracija yra statinių naudojimo priežiūrą atliekantis viešojo administravimo subjektas. SĮ 49 straipsnio 3 dalyje viešojo administravimo subjektui, atliekančiam statinių naudojimo priežiūrą, nenumatyta teisė organizuoti pastatų griovimą ar juos griauti. Viešojoje teisėje dominuoja bendrojo draudimo principas, pagal kurį, visa, kas nėra leidžiama, yra draudžiama (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. gegužės 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-556-756/2008).

Savivaldybės administracija, griaudama mūsų naudojamus pagalbinio ūkio pastatus, viršijo savo įgaliojimus, piktnaudžiavo savo padėtimi.

2.12.6. Dėl pagalbinių ūkinių pastatų (unikalus Nr. <...> ir Nr. <...>) nugriovimo buvo pažeistas viešasis interesas. Jie buvo pastatyti gyvenamojo namo gyventojams naudotis. Savivaldybė, griaudama šiuos du pagalbinius ūkinius pastatus, ne tik sunaikino 29620,00 Eur vertės turtą (rinkos vertė gerokai didesnė) ir padarė žalą butų savininkams. Už šių pastatų nugriovimą sumokėtos nemenkos lėšos Savivaldybės pasirinktam rangovui. Tai miesto mokėtojų lėšos. To buvo galima išvengti, jei Savivaldybė šiuos pagalbinio ūkio pastatus būtų pardavusi Pareiškėjams. Taigi, **žala padaryta ir Savivaldybės biudžetui.**

3. Pareiškėjai prašo Seimo kontrolierės „Savivaldybės administracijos darbuotojų atžvilgiu taikyti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnyje numatytas priemones, įskaitant kaltų pareigūnų patraukimą administracinėn atsakomybėn.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

Nustatytos tyrimui reikšmingos aplinkybės

4. Pareiškėjų kartu su skundu pateiktame lape nurodyta:

„Savivaldybė planuoja griauti šiuos *avarinės būklės* sandėliukus. Naudotojus prašome iki spalio 7 d. ištuštinti patalpas. Priešingu atveju viskas bus išvežta į sąvartyną. Telefonas pasiteiravimui <...> L. J. Savivaldybės administracijos Miesto tvarkymo skyrius.“

5. Savivaldybės administracijoje **2019 m. rugpjūčio 8 d.** buvo gautas elektroniniu paštu Z vardu pateiktas kreipimasis, kuriame nurodyta:

„Laba diena, prašau informuoti, **ar yra priimtas sprendimas griauti sandėliukus, esančius <...> namo kieme. Jeigu toks sprendimas yra priimtas, prašau el. paštu atsiųsti šo sprendimo kopiją. [...].“**

6. RC Vakarų Lietuvos Klientų aptarnavimo centro Klaipėdos klientų aptarnavimo grupės 2019 m. rugpjūčio 22 d. rašte Nr. S-52175(14.15) X nurodyta:

„Nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko 2019 m. rugpjūčio 22 d. duomenimis daiktinės teisės į nekilnojamuosius daiktus – ūkinius pastatus **unikalus Nr. <...> ir Nr. <...>, esančius adresu <...>, Klaipėdos m.**, šių teisių suvaržymai, juridiniai faktai Nekilnojamojo turto registre neįregistruoti.

Šių statinių kadastro duomenys užfiksuoti 1982 m. kovo 18 d.“

7. Savivaldybės administracijos **2019 m. rugpjūčio 27 d.** rašte Nr. (31.1)RS2-440 Z nurodyta:

„Atsakydami į Jūsų 2019 m. rugpjūčio 8 d. el. laišką pranešame, kad 2019 m. gegužės 13 d. Savivaldybės administracijos Statybos leidimų ir statinių priežiūros skyriaus **Statinių priežiūros poskyris nustatė, kad daugiabučių gyvenamųjų namų <...> ir <...>, Klaipėdoje, kieme esantys sandėliukai yra menkaverčiai, apleisti bei fiziškai susidėvėję.** Išorinių sienų konstrukcija – plytų mūras, dengtas tinko sluoksniu. Tinko apdaila daugelyje paviršių nutrupėjusi. Mūrą rišanti medžiaga ištrupėjusi, plytos vietomis išlaisvėjusios, iškritusios. Išorinėse sienų atitvaruose matomi vertikalūs, horizontalūs bei įstriži įtrūkimai. Stogo konstrukcija ir danga susidėvėjusi. Mediniai stogo pakalimai deformuoti, paveikti puvinio. Dėl netinkamo nuolydžio sandėliukų nuogrinda nuolat drėksta.

Detaliojo plano privalomuosiuose reikalavimuose nurodyta griauti menkaverčius, apleistus bei fiziškai susidėvėjusius statinius.

Taip pat pažymime, kad <...> ir <...>, Klaipėdoje kieme esančių sandėliukų valdytojas patikėjimo teise yra Savivaldybė (pagal Lietuvos Respublikos valstybės turto perdavimo savivaldybių nuosavybėn įstatymą savivaldybių nuosavybėn priskirtas turtas, nurodytas šio įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 1 punkte, turi būti iki 1999 m. sausio 1 d. perduotas savivaldybių nuosavybėn). Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro duomenis, nei minėti sandėliavimo pastatai, nei daiktinės teisės į juos nėra registruotos.

Pažymime, kad Aplinkos ministerija bei Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija (toliau vadinama – VTPSI) laikėsi nuoseklios pozicijos, kad tokiais atvejais, vadovaujantis Valstybės turto perdavimo savivaldybėms įstatymu, kaip tokių neregistruotų statinių patikėtiniai ir vadovaujantis Statybos įstatymu kaip pastatų techninės priežiūros kontrolės funkciją atliekantys subjektai privalo imtis priemonių dėl *pavojų keliančių* neregistruotų statinių ir juos griauti. Aplinkos ministerija taip pat yra informavusi Savivaldybę, kad neprieštarauja avarinės būklės požymių turinčių neregistruotų sandėliukų griovimui Savivaldybės lėšomis.

Atsižvelgiant į išdėstytą informaciją, Savivaldybė planuoja nuo š. m. spalio mėn. pradėti griauti šiuos menkaverčius, apleistus bei fiziškai susidėvėjusius sandėliukus.“

8. Savivaldybės administracijoje **2019 m. rugpjūčio 30 d.** buvo gautas elektroniniu paštu Z vardu pateiktas kreipimasis, kuriame nurodyta:

„Laba diena, dėkoju už atsakymą. **Kadangi mano prašymas pateikti sprendimo griauti sandėliukus kopiją nebuvo įvykdytas, pakartotinai prašau pateikti priimto sprendimo griauti <...> namo kieme stovinčius sandėliukus kopiją. [...].“**

9. Pareiškėjai **2019 m. rugsėjo 23 d.** raštu kreipėsi į Savivaldybės administraciją, nurodydami:

„Mes, Pareiškėjai, esame gyvenamojo namo, esančio <...>, Klaipėdoje, butų savininkai. Visi namo butai yra privatizuoti.

Gyvenamas namas yra pastatytas 1935 metais. Po namu rūšio nėra ir, savaime aišku, nėra sandėliukų. Balkonų taip pat nėra. Todėl kartu su gyvenamuoju namu (1936 metais) tame pačiame žemės sklype (kieme) buvo pastatytas betono monolito ir plytų kapitalinis ūkinis pastatas su rūšiu (sandėlis), kuriame buvo įrengti šio namo gyventojų sandėliukai. Šiuo metu šiam ūkiniam pastatui (sandėliui) suteiktas unikalus Nr. <...>.

Kadangi visiems butams trūko sandėliukų, pirmiausia, malkoms laikyti (butuose buvo kūrenamos krosnys ir taip ruošiamas maistas), 1968 metais kieme buvo pastatytas dar vienas pagalbinis pastatas, kuriame buvo įrengti dar šeši sandėliukai. Šio pastato unikalus Nr. <...>.

Šiuose pagalbinuose pastatuose – sandėliuose, atskirose patalpose (sandėliukuose), gyventojai laikė ir laiko retai naudojamus daiktus (dviračius, vaikiškas roges, malkas, įrankius, statybinių medžiagų atsargas ir kt.). Periodiškai gyventojai už savo pinigus darė šių sandėlių smulkųjį remontą: pataisydavo sandėlių fasadą (užtinkuodavo nubyrėjusio tinko vietas, perdažydavo). Šiuos darbus gyventojai atlikdavo patys, organizuodami tuo tikslu talkas. Savo sandėliukus gyventojai tvarkė individualiai: statė ir remontavo pertvaras, duris, grindis, lentynas ir kt. Jeigu gyvenamajame name pasikeisdavo gyventojas, naujai apsigyvenęs savininkas naudojosi tuo pačiu sandėliuku.

Kai 1992 metais mūsų name prasidėjo butų privatizacija, naudojami sandėliukai, kaip butų priklausiniai, turėjo būti inventorizuoti, kiekvienas kartu su atitinkamu butu, ir vadovaujantis 1964 m. Civilinio kodekso 153 str., kartu su butais privatizuoti. Tačiau tuometė Klaipėdos miesto valdyba gyventojų naudojamų sandėliukų privatizuoti neleido. Po butų privatizavimo kai kurių butų savininkai pasikeitė, tačiau naujieji savininkai, kaip ir buvusieji, naudojami tais pačiais sandėliukais.

2019 m. liepos 26 d. ant sandėliukų durų radome priklijuotus skelbimus, kuriais buvo pranešama, kad Savivaldybė šiuos sandėliukus planuoja griauti.

Jeigu taip atsitiktų, butų labai pablogintos mūsų gyvenimo sąlygos. Kaip jau minėjome, namas yra be rūšio ir be balkonų. Mes tokiu atveju visai neturėtume kur saugoti retai naudojamų daiktų (dviračių, vaikiškų rogučių ir vežimėlių, malkų židiniams, statybinių medžiagų atsargų, inventorių ir kt.), labai nuvertėtų mūsų butai.

Šiuo metu **abu ūkiniai pastatai reikalauja** ne kosmetinio remonto, kurį anksčiau atlikdavo patys gyventojai, o **gerokai rimtesnio remonto. Jeigu šiuose ūkiniuose pastatuose esantys sandėliukai būtų mūsų nuosavybė, mes galėtume skirti lėšų ir rimtesniam remontui.**

Mūsų naudojami sandėliukai gali būti parduoti mums ir dabar. Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo 25 straipsnio 2 dalies 2 punkte yra numatyta, kad savivaldybė gali parduoti būstų savininkų teisėtai naudojamus pagalbinio ūkio paskirties pastatus, jų dalis, (išskyrus laikinus pastatus), kitas pagalbinio ūkio paskirties patalpas, inžinierinius statinius, teikiant pirmenybę šių būstų savininkams (bendraturčiams).

Siekdami įsigyti naudojamus sandėlius, esančius nurodytuose ūkiniuose pastatuose, nuosavybėn, mes savo lėšomis 2019 m. rugpjūčio 26 d. atlikome abiejų ūkinių pastatų kadastrinius matavimus ir atskirai visų naudojamų sandėliukų kadastrinius matavimus. Paruošta Nekilnojamojo daikto kadastrinių matavimų byla abiem ūkiniams pastatams (jos ištrauka pridedama) ir atskirai šešiolika Nekilnojamojo daikto kadastrinių matavimų bylų kiekvienam ūkiniuose pastatuose esančiam sandėliukui. Taip pat jau baigiamos gyvenamajam namui priskirto žemės sklypo kadastrinių matavimų procedūros, kurias atliekame taip pat savo lėšomis.

Dėl išdėstytų priežasčių, mes, butų savininkai, **prašome:**

1. **Sustabdyti visas procedūras, nukreiptas į pagalbinio ūkio paskirties pastatų, unikalus Nr. <...> ir unikalus Nr. <...>, esančių <...>, Klaipėdoje, griovimą.**

2. **Parduoti mums, butų savininkams, mūsų naudojamus sandėlius, esančius nurodytuose pagalbinio ūkio paskirties pastatuose.“**

10. Savivaldybės administracijos Miesto tvarkymo skyriaus specialistės L. J. **2019 m. spalio 4 d.** el. laiške X pateiktas atsakymas, analogiškas nurodytam Savivaldybės administracijos 2019 m. rugpjūčio 27 d. rašte Nr. (31.1)RS2-440 (žr. pažymos 7 punktą).

11. Savivaldybės administracijos **2019 m. spalio 4 d.** rašte Nr. (31.1)RS2-510 Z ir X nurodyta, kad atsakoma į 2019 m. rugpjūčio 30 d. kreipimąsi (reg. Nr. RS7-1839) ir 2019 m. rugsėjo 23 d. kreipimąsi (reg. Nr. RS-2766):

„Pakartotinai (buvo 2019 m. rugpjūčio 27 d. atsakyta raštu Nr. (31.1.)-RS2-440) informuojame, kad **2019 m. gegužės 13 d. Savivaldybės administracijos Statybos leidimų ir statinių priežiūros skyriaus Statinių priežiūros poskyris nustatė, kad daugiabučių gyvenamųjų namų <...> ir <...>, Klaipėdoje, kieme esantys sandėliukai yra menkaverčiai, apleisti bei fiziškai susidėvėję.**

Klaipėdos miesto valdyba 2003 m. vasario 11 d. sprendimu Nr. 60 „Dėl teritorijos tarp <...>, <...> ir <...> gatvių detaliojo plano patvirtinimo“, patvirtino šios teritorijos detalų planą, kurio sprendinių privalomuosiuose reikalavimuose nurodyta – griauti menkaverčius, apleistus bei fiziškai susidėvėjusius statinius.

Atsižvelgiant į šią informaciją bei išdėstytą 2019 m. rugpjūčio 27 d. rašte Nr. (31.1.)-RS2-440, Savivaldybė planuoja nuo š. m. spalio mėnesio pradėti griauti šiuos menkaverčius, apleistus bei fiziškai susidėvėjusius sandėliukus.“

12. Klaipėdos apylinkės teismo **2019 m. spalio 7 d.** nutartyje civilinėje byloje Nr. e2-115-30-793/2019 konstatuota:

„[...]

Nagrinėjamu atveju, pareiškėjai teismo prašo taikyti laikinas apsaugos priemones – uždrausti atsakovei Savivaldybei imtis bet kokių veiksmų, nukreiptų į sandėlių (ūkinių pastatų), unikalus Nr. <...>, unikalus Nr. <...>, esančių adresu <...>, Klaipėdoje, griovimą arba kitokį šių sandėlių būklės pabloginimą. Bylos duomenimis **nustatyta, kad sandėliai (ūkiniai pastatai), kurių unikalūs Nr. <...> ir Nr. <...>, yra daugiabučio namo, esančio adresu <...>, Klaipėda, teritorijoje.** Paminėtų sandėlių (ūkinių pastatų) atžvilgiu nuosavybės ar kt. pobūdžio daiktinės teisės neįregistruotos, **pastaraisiais naudojami daugiabučių namų, esančių adresais <...> ir <...>, Klaipėdoje, bendrasavininkai – pareiškėjai.**

VAĮ 4 straipsnio 5 dalyje yra nurodyta, kad savivaldybių administravimo subjektai – savivaldybių institucijos ar įstaigos, jų valstybės tarnautojai ir pareigūnai, savivaldybės įmonės, viešosios įstaigos, kurių savininkė ar dalininkė yra savivaldybė, asociacijos, įgalioti atlikti viešąjį administravimą. Tokius viešojo administravimo įgaliojimus suteikia įstatymų įgaliotos savivaldybės institucijos savo priimtu teisės aktu. Individualus administracinis aktas turi būti pagrįstas objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis, o taikomos poveikio priemonės (licencijos ar leidimo galiojimo panaikinimas, laikinas uždraudimas verstis tam tikra veikla ar teikti paslaugas, bauda ir kt.) turi būti motyvuotos (VAĮ 8 straipsnio 1 dalis). Individualiame administraciniame akte turi būti aiškiai suformuluotos nustatytos arba suteikiamos teisės ir pareigos ir nurodyta akto apskundimo tvarka (VAĮ 8 straipsnio 2 dalis). Šiuo konkrečiu atveju **Savivaldybė, ketindama nugriauti paminėtus sandėlius (ūkinius pastatus), turėjo pareigą priimti administracinio pobūdžio aktą, kurio pagrindu ir įgyvendintų paminėtą sprendimą.** Pažymėtina tai, kad **administracinio pobūdžio akte turėjo būti nurodytas šio akto apskundimo terminas, per kurį suinteresuoti asmenys, šiuo atveju galimai pareiškėjai turėtų teisę apskusti tokio pobūdžio aktą.** Teismas atkreipia pareiškėjų dėmesį į tai, kad **pareiškėjai prie prašymo nepridėjo Savivaldybės administracinio akto, kuriuo būtų įformintas sprendimas nugriauti sandėlius (ūkinius pastatus).** Galimai tokio (jeigu egzistuoja) administracinio akto ginčijimas ir prašymas sustabdyti vykdymą būtų proporcingas laikinųjų apsaugos priemonių taikymu siekiamiems tikslams.

Be to, Pareiškėjai teismui taip pat nepateikė jokių įrodymų, patvirtinančių Savivaldybės poziciją dėl prieš tai paminėtų sandėlių (ūkinių pastatų) griovimo ar jų būklės pabloginimo. Pareiškėjai teismui pateikė tik Savivaldybės administracijos Miesto tvarkymo skyriaus skelbimą, kuriame nurodyta, kad yra planuojami sandėlių (ūkinių pastatų) griovimo darbai). Pažymėtina tai, kad griovimo darbų data skelbime nėra nurodyta, taip pat ir tai, kad paminėtas skelbimas nėra patvirtintas oficialiu antspaudu ar atsakingo darbuotojo parašu. Pastebėtina, kad pareiškėjai teismui

nepateikė Savivaldybės raštiško atsakymo į pareiškėjų prašymą dėl ūkinių pastatų pardavimo, ko pagrindu, nesant pakankamai įrodymų, teismas negali daryti pagrįstos išvados dėl pareiškėjų prašyme pateiktų faktinių aplinkybių – sandėlių (ūkinių pastatų) griovimo, realumo. [...].“

13. Savivaldybės administracijos Miesto ūkio departamento Miesto tvarkymo skyriaus pasitarimo dėl <...>, <...> kieme esančių sandėlių griovimo protokole Nr. SKP-58 nurodyta:

„Pasitarimas įvyko **2019 m. spalio 1 d.**, 11.00 val.

[...]

Dalyvavo:

L. A., Teisės skyriaus vyr. specialistas;

A. B., Savivaldybės mero pavaduotojas;

A. D., Savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas;

G. P., turto skyriaus vedėjo pavaduotoja;

L. D., Miesto ūkio departamento direktorius;

L. J., Miesto tvarkymo skyriaus vyr. specialistė;

V. J., Paveldosaugos skyriaus vedėjas;

K. M., Urbanistinės plėtros departamento direktorius;

A. M., Savivaldybės vyriausiasis architektas;

G. N., Savivaldybės administracijos direktorius;

G. P., Statybos leidimų ir statinių priežiūros skyriaus vedėjas;

I. Š., Miesto tvarkymo skyriaus vedėja.

SVARSTYTA. Dėl <...>, <...> kieme esančių sandėlių griovimo.

I. Š. – teritorijos tarp <...>, <...> ir <...> gatvių detaliojo plano, patvirtinto Klaipėdos miesto valdybos 2003 m. vasario 11 d. sprendimu Nr. 60 šio sklypo privaliuosiuose reikalavimuose nurodyta griauti menkaverčius, apleistus bei fiziškai susidėvėjusius statinius.

G. P. – Statybos leidimų ir statinių priežiūros skyriaus statinių priežiūros poskyris 2019 m. gegužės 13 d. aktu Nr. ATP2-308 nustatė, kad daugiabučių gyvenamųjų namų <...> ir <...>, Klaipėdoje, kieme esantys sandėliukai yra menkaverčiai, apleisti bei fiziškai susidėvėję.

G. P. – <...> ir <...>, Klaipėdoje, esančių sandėlių valdytojas patikėjimo teise yra Savivaldybė. Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro duomenis nei minėti sandėliavimo pastatai, nei daiktinės teisės į juos nėra registruotos.

L. A. – Aplinkos ministerija bei VTPSI laikėsi nuoseklios pozicijos, kad vadovaujantis Valstybės turto perdavimo savivaldybėms įstatymu, tokių neregistruotų statinių patikėtiniai yra savivaldybės ir vadovaujantis Statybos įstatymu, kaip pastatų techninės priežiūros kontrolės funkciją atliekantys subjektai privalo imtis priemonių dėl pavojų keliančių neregistruotų statinių ir juos griauti.

K. M. – šios teritorijos detaliojo plano sprendiniuose nurodyta – griauti menkaverčius, apleistus bei fiziškai susidėvėjusius statinius. Pritariu, kad reikia miestą valyti nuo susidėvėjusių menkaverčių statinių.

V. J. – šie sandėliukai neturi jokios paveldosauginės vertės, todėl gali būti nugriauti.

A. B. – pritariame, kad reikia griauti šiuos menkaverčius, apleistus, susidėvėjusius sandėliukus.

G. N. – pritariu griovimui, reikia laikytis ir tęsti ankstesnę savivaldybės poziciją – valyti miestą nuo menkaverčių, fiziškai susidėvėjusių statinių.

NUTARTA. Griauti <...> ir <...> kieme esančius menkaverčius, apleistus bei fiziškai susidėvėjusius sandėliukus. [...].“

14. Savivaldybės administracijos pateiktais duomenimis:

„[...] statiniai, unikaliais Nr. <...> ir Nr. <...>, niekada nebuvo registruoti RC duomenų bazėse. Jeigu šiame punkte nurodyti statiniai yra tie, kuriuos nugriovė Savivaldybė, tai duomenų, kad jie buvo remontuojami, Savivaldybė nebeturi. 2019 m. gegužės 9 d. vykusio patikrinimo metu

nustatyta [...], kad sandėliavimo paskirties neregistruoti statiniai nebuvo prižiūrimi vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. Sandėliavimo paskirties pastatai prie daugiabučių gyvenamųjų pastatų buvo skirti kieto kuro, skirto daugiabučių gyvenamųjų pastatų kūrenimui, laikymui. Daugiabučiai gyvenamieji namai <...>, <...>, Klaipėdoje, šiuo metu šildomi centralizuotai nuo miesto šiluminių tinklų, todėl pagalbinio ūkio statiniai neteko prigimtinės paskirties. Būties reikmenų saugojimą gyventojai turėtų spręsti jiems nuosavybės teise priklausančiose patalpose. Rašte minimi sandėliukai niekada nebuvo įregistruoti RC duomenų bazėse kaip buto ar gyvenamojo namo priklausinys.

[...] Pagal teismų praktiką, privatizavimo procese taikytini specialieji teisės aktai (Butų privatizavimo įstatymas, Valstybinio ir visuomeninio butų fondo privatizavimo taisyklės (toliau – Privatizavimo taisyklės). Būtent specialieji teisės aktai (Privatizavimo taisyklių 7.12 p.) nustatė priešingą, nei įtvirtintas 1964 m. CK 153 str., principą, t. y., kad nuosavybės teisė įgyjama tik į privatizuojamą daiktą (tiek pagrindinį, tiek antraeilį) konkrečiai nurodžius jį sutartyje, jį įkainojus ir už jį sumokėjus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2003 m. balandžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Vilniaus miesto savivaldybės valdyba v. G. Š. ir kt., bylos Nr. 3K-3-451/2003, 2005 m. spalio 10 d. nutartis civilinėje byloje Vilniaus miesto savivaldybės taryba v. R. K. ir kt., bylos Nr.3K-3-468/2004). Faktinio pobūdžio aplinkybė, butas buvo privatizuotas su priklausiniu ar be, nustatoma iš privatizavimo sandorio (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2003 m. balandžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Vilniaus miesto savivaldybės valdyba v. G. Š. ir kt., bylos Nr. 3K-3-451/2003, 2004 m. rugsėjo 6 d. nutartis civilinėje byloje Vilniaus miesto savivaldybės taryba v. R. K., bylos Nr. 3K-3-418/2004).

[...] Atsakymuose gyventojams informuojama, kad 2019 m. gegužės 9 d. Statybos leidimų ir statinių priežiūros skyriaus statinių priežiūros poskyris nustatė [...], kad daugiabučių gyvenamųjų namų, <...>, <...>, Klaipėdoje, kieme esantys sandėliukai dako miesto vaizdą. Teritorijos tarp <...>, <...> ir <...> gatvių detaliojo plano, patvirtinto Klaipėdos miesto valdybos 2003 vasario 11 d. sprendimu Nr. 60, šio sklypo privalomuosiuose reikalavimuose nurodyta griauti menkaverčius, apleistus bei fiziškai susidėvėjusius statinius. Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro duomenis nei minėti sandėliavimo pastatai, nei daiktinės teisės į juos nėra registruotos. Taip pat pažymėta, kad <...>, <...>, Klaipėdoje, kieme buvusius sandėliukus patikėjimo teise valdė Savivaldybė pagal Valstybės turto perdavimo savivaldybių nuosavybėn įstatymo 3 str. 3 d. 1 p. neprivatizuoti namų valdose esantys pagalbinio ūkio paskirties pastatai, jų dalys, patikėjimo teise yra valdomi savivaldybių, kol bus perduoti savivaldybių nuosavybėn. Atsižvelgiant į išdėstytą informaciją, Savivaldybės administracija 2019 m. spalio mėn. nugriovė šiuos fiziškai susidėvėjusius sandėliukus.

[...] Laikotarpiu, nuo 2019 m. gegužės 9 d., kai buvo pradėtos sandėliukų griovimo procedūros, Savivaldybė duomenų apie 2.7 punkte (žr. pažymos 2.7 punktą) minimus veiksmus, neturėjo. Minimų kadastrinių matavimo bylų Savivaldybė nebuvo gavusi. Rašte nurodyti statiniai, unikalūs Nr. <...> ir <...>, niekada nebuvo registruoti Nekilnojamojo turto registre [...].

[...] 1992 m. sausio 15 d. Klaipėdos miesto valdybos potvarkyje Nr. 21 (pateikta su 2020 m. lapkričio 6 d. raštu Nr. (4.28E)-R2-2975) ir 1992 m. kovo 31 d. Klaipėdos miesto tarybos sprendimo Nr. 52 (pateikta su 2020 m. lapkričio 6 d. raštu Nr. (4.28E)-R2-2975) 32 p. visi senamiestyje esantys ūkiniai pastatai yra neprivatizuojami, t. y. sudarant neparduotinų būstų sąrašus visada buvo akcentuojama, kurie ūkiniai statiniai senamiestyje negali būti privatizuojami.

[...]

Nuo 2019 m. gegužės mėnesio ant <...>, <...> kieme esančių sandėliukų durų nuolat buvo kabinami informaciniai pranešimai apie spalio mėnesį numatomus griovimo darbus bei prašant naudotojus išsinešti iš sandėliukų visus laikomus rakandus, įspėjant, kad visi daiktai bus išvežti į sąvartyną. Pažymime, kad skelbimai nuo sandėliukų durų nuolat būdavo piktavališkai nuplėšiami. Taip pat 2019 m. spalio 3 d. Savivaldybės interneto tinklalapyje bei 2019 m. spalio 4 d. Klaipėdos miesto dienraščiuose „Klaipėda“, „Vakarų ekspresas“ buvo patalpinti skelbimai apie pradedamus griauti apleistus, menkus bei fiziškai susidėvėjusius statinius [...]. Vadovaujantis 2019 m. spalio 2 d. rangos sutartimi Nr. J9-2556, **2019 m. spalio 7 d. atvažiavo griovimo technika, tačiau**

darbininkai susidūrę su aktyviu gyventojų pasipriešinimu, darbus nutraukė. 2019 m. spalio 8 d. griovimo darbai tęsiami nuo teritorijos aptvėrimo, konteinerių pastatymo, stogo dangos ardymo bei sandėliukų valymo. Sandėliukuose sukauptos buitinės atliekos buvo kraunamos į atliekų konteinerį. Pridedamas Savivaldybės administracijos direktoriaus 2009 m. rugpjūčio 28 d. įsakymu Nr. AD1-1433 patvirtintas teikiamų paslaugų (vykdomų darbų) 2019 m. spalio 8 d. patikrinimo aktas [...].

Surašyti reikalavimų dėl pastatų remonto nebuvo kam, nes aukščiau minėti pastatai niekada nebuvo registruoti RC duomenų bazėje. Taip pat jie nėra įregistruoti kaip buto priklausiniai. Sklypas, kuriame buvo aukščiau nurodyti statiniai, nėra suformuotas ir įregistruotas nekilnojamojo turto registre. Taip pat norime atkreipti dėmesį, kad sprendimas griauti sandėliukus buvo priimtas ne statinių naudojimo priežiūrą vykdančio subjekto, o Savivaldybės administracijos vadovų bei susijusių padalinių vadovų pasitarimo metu pritariant ir tęsiant ankstesnę Savivaldybės poziciją - valyti miestą nuo menkaverčių, fiziškai nusidėvėjusių statinių (pridedamas 2019 m. spalio 2 d. protokolas Nr. SKP-58, 6 priedas). Savivaldybės Statybos leidimų ir statinių priežiūros vyr. specialistė įvertino sandėliukų, buvusių daugiabučių gyvenamųjų namų <...> ir <...>, Klaipėdoje, būklę. Iš patikrinimo akto Nr. ATP2-308 matoma, kad <...> ir <...>, Klaipėdoje, gyventojai naudodamiesi sandėliukais nevykdė STR 1.07.03:2017 „Statinių techninės ir naudojimo priežiūros tvarka. Naujų nekilnojamojo turto kadastro objektų formavimo tvarka“ IV skyriuje nurodytų bendrųjų statinių priežiūros reikalavimų.

Savivaldybės administracija buvo sandėliukų valdytoja pagal Valstybės turto perdavimo savivaldybių nuosavybėn įstatymo 3 str. 3 d. 1 p., todėl Savivaldybės administracija įgijo ir papildomas teises valdomo turto atžvilgiu pagal CK. Įvertinant minėtas aplinkybes, 2020 m. spalio 8 d. rašte Nr. 4D-2020/2-991/3D-2668 nurodytos LVAT bylos aplinkybės nėra tapačios, todėl netaikytina.

[...]

Detaliojo plano sprendinių brėžinyje [...] sutartiniu ženklu „X-X“ pažymėtas statinys, esantis prie individulių garažų <...> (detaliajam plane žemės sklypas 12/162). Nors detaliojo plano sprendinių brėžinyje nėra paaiškinta sutartinio ženklo „X-X“ reikšmė, pagal daugiametę praktiką šiuo ženklu ženklinami griautini, naikintini objektai.

Detaliojo plano planuojamos teritorijos tvarkymo režimo lentelės [...] 11 eilutės paskutiniame stulpelyje nurodyta, jog teritorijoje numatyti griauti fiziškai nusidėvėjusius statinius, tačiau sprendinių brėžinyje tokie pastatai nepažymėti, kaip ir remontuoti pastatai. Manytina, kad statinių nusidėvėjimas turi būti nustatomas vykdant atskiras procedūras. Tokios procedūros įvykdytos: 2019 m. gegužės 13 d. patikrinimo aktu Nr. ATP2-308 nustatytas ginčo statinių nusidėvėjimas / prasta būklė, savivaldybės 2019 m. spalio 8 d. patikrinimo aktu nustatyta, jog ginčo statiniai iškraustyti, likusios tik buitinės atliekos. Ūkinių statinių prasta būklė matyti jau 2012 m. liepos mėn. užfiksuotuose Google Street View duomenyse. Detaliojo plano aiškinamojo rašto 5.1 (3) puslapyje [...] yra numatyta: „Gyvenamajam kvartalui prie <...> gatvės formuojami sklypai, atsižvelgiant į faktiškai naudojamų žemės sklypų ribas. Sklype <...>, <...> siūloma griauti menkavertį nenaudojamą baltų silikatinių plytų sandėliuko statinį bei numatomas servitutas garažų statinio savininkams naudotis sklypo dalimi aptarnaujant garažus (atskirai formuojamas infrastruktūros sklypas prie esamų individulių garažų [...])“, Detaliojo plano sprendinių brėžinys ir Aiškinamasis raštas galioja neatsiejamai vienas nuo kito.

[...]

2019 m. gegužės 13 d. patikrinimo aktu Nr. ATP2-308 nustatyta, kad <...>, <...> sandėliukai dargo miesto vaizdą, bei šios teritorijos detaliojo plano reikalavimuose nurodyta griauti šiuos sandėliukus, todėl paneigiame teiginį, kad Savivaldybės tarnautojai sutiko stabdyti sandėliukų griovimą.

[...] Nuo 2019 m. gegužės mėnesio ant sandėliukų durų nuolat buvo kabinami informaciniai pranešimai apie spalio mėnesį numatomus griovimo darbus bei prašant naudotojus išsinešti iš jų visus laikomus rakandus įspėjant, kad visi daiktai bus išvežti į sąvartyną. Pažymime, kad skelbimai nuo sandėliukų durų būdavo piktavališkai nuplėšiami. Taip pat informuojame, kad 2019 m. spalio 4

d. Klaipėdos miesto laikraščiuose „Klaipėda“, „Vakarų ekspresas“ bei 2019 m. spalio 3 d. Savivaldybės internete svetainėje buvo patalpinti skelbimai apie pradedamus griauti apleistus, menkus bei fiziškai susidėvėjusius statinius. Taip pat visur pateikiamas atsakingo specialisto kontaktinis telefono numeris [...].

[...] Atsižvelgiant į Detaliojo plano sprendinius bei į Savivaldybės Statybos leidimų ir statinių priežiūros skyriaus patikrinimo akto išvadas apie statinio būklę bei teisinę priklausomybę, Miesto tvarkymo skyrius rengia technines specifikacijas, inicijuoja viešojo pirkimo procedūras ir jose dalyvauja dėl griovimo darbų rangovo parinkimo. Parinktas rangovas atlieka griovimo darbus, kurie pagal statybos techninį reglamentą STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“ antro skirsnio nuostatas priskirtini nesudėtingų statinių kategorijai. [...]

[...] Vadovaujantis statybos techninio reglamento STR1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ 6.3 p statinio avarinę būklę nustato LR įstatymų nustatyta tvarka atestuoti statinio ekspertai. **Statinių avarinė būklė nebuvo nustatyta, tačiau statinių naudojimo priežiūrą Klaipėdos mieste atliekančių subjektų buvo nustatyta, kad sandėliukai, esantys <...>, <...> Klaipėda kieme neatitinka esminių statinio reikalavimų nustatytų Reglamente (ES) Nr. 305/2011, o statinio naudotojai nesiėmė priemonių, kad šie reikalavimai būtų užtikrinti taip kaip reikalaujama LR Statybos įstatymo 47 str.**

[...] 1992-01-15 Klaipėdos miesto valdybos potvarkyje Nr. 21 [...] ir 1992-03-31 Klaipėdos miesto tarybos sprendimo Nr. 52 (pateikta su 2020-11-06 raštu Nr. (4.28E)-R2-2975) 32 p. visi senamiestyje esantys ūkiniai pastatai yra neprivatizuojami. Pastaroji nuostata liko ir Valstybės turto perdavimo savivaldybių nuosavybėn įstatymo 3 str. 3 d. 1 p. - neprivatizuoti namų valdose esantys pagalbinio ūkio paskirties pastatai, jų dalys, patikėjimo teise yra valdomi savivaldybių, kol bus perduoti savivaldybių nuosavybėn. [...].“

15. 2003 m. vasario 11 d. tuometės Klaipėdos miesto valdybos sprendimu Nr. 60 patvirtinto detaliojo plano projekto vadovės UAB „A“ architektės M. R. paaiškinime nurodyta:

„[...] Klaipėdos miesto valdybos 2003 m. vasario 11 d. sprendimu Nr. 60 patvirtinto teritorijos tarp <...>, <...> ir <...> gatvių detaliojo plano sprendiniuose sklypai Nr. 11 (žemės sklypas <...>, <...>) buvo numatytas planuojamos teritorijos tvarkymo režimas – „privalomi reikalavimai“ ir „kiti reikalavimai“. Tvarkymo režimo lentelėje, NKV U16, miesto istorinės dalies planuojamos teritorijos apsaugos reglamentu buvo numatyti tvarkymo darbai:

teritorijai – pritaikymo darbai – naujų takų ir aikštelių įrengimas, menkaverčių ir apleistų, fiziškai susidėvėjusių statinių griovimas;

statiniams – gyvenamo namo fasadų restauravimas, vidaus remonto ir pritaikymo darbai, pagalbinių statinių remonto darbai;

[...]

Menkaverčiai, apleisti ir fiziškai susidėvėję statiniai buvo sandėliukai, pastatyti prie gretimame sklype (sklypas Nr.12, <...>) stovinčio garažo sienos, Jie kaip griautini, detaliojame plane buvo pažymėti kryžiuokais.

Pagalbiniais statiniams, kuriems RC buvo suteikti plane žymimi numeriai 3I1p, 4I1p bei unikalūs numeriai, buvo numatyti ne griovimo, o remonto darbai.“

16. Informacija, susijusi su Pareiškėjų skunde nurodytų pagalbinio ūkio statinių nugriovimo nagrinėjimu Valstybinėje teritorijų planavimo ir statybos inspekcijoje prie Aplinkos ministerijos (toliau vadinama – VTPSI):

16.1. Dėl sandėliukų nugriovimo Pareiškėjai 2020 m. sausio 28 d. pateikė VTPSI skundą, prašydami „privalomuoju nurodymu įpareigoti Savivaldybę atstatyti žemės sklype, esančiame <...>, Klaipėdoje, neteisėtai nugriautus pagalbinius ūkinius pastatus, unikalus Nr. <...> ir unikalus Nr. <...>.“ Pareiškėjai 2020 m. vasario 14 d. papildė VTPSI teiktą informaciją.

16.2. VTPSI Vakarų Lietuvos statybos valstybinės priežiūros departamento (toliau vadinama – Departamentas) pirmojo statybos priežiūros skyriaus (toliau vadinama – Skyrius) 2020 m. kovo 26 d. rašte Nr. 2D-4095 X nurodyta:

„[...]

Pagal VTPSI teisės aktais suteiktą kompetenciją, susijusią su statybos procesu, Departamentas, vadovaujantis Priežiūros įstatymo 11 straipsnio 6 dalimi, 2020 m. kovo 4 d. atliko faktinių duomenų patikrinimą vietoje, <...> ir <...>, Klaipėdoje ir surašė faktinių duomenų patikrinimo vietoje aktą Nr. FAK-419 (toliau – Aktas, reg. data 2020 m. kovo 5 d.). Patikrinimo metu nustatyta ir Akte konstatuota, kad Skunde nurodyti statiniai – gyvenamųjų namų <...> ir <...>, Klaipėdoje, kieme buvę du sandėliai yra nugriauti.

[...]

Iš Jūsų skunde nurodytų duomenų ir pridėtų dokumentų nustatyta, kad nugriauti du pagalbinio ūkio paskirties statiniai – sandėliai, kurių vienas I grupės nesudėtingas statinys ir kitas – neypatingas statinys. Vadovaujantis Statybos įstatymo 27 straipsnio ir 24 straipsnio nuostatomis, nei statinio projektas, nei statybą leidžiantis dokumentas sandėlių, <...> ir <...>, Klaipėdoje, gyvenamųjų namų kieme griovimui neprivalomas, todėl sandėlių nugriovimas nelaikytinas savavališka statyba ir jos padarinių šalinimui taikyti Priežiūros įstatymo 14 straipsnio nuostatų nėra pagrindo.

Savivaldybės administracija Skundo nagrinėjimo metu Departamentui 2020 m. vasario 28 d. raštu Nr. (4.39E)-R2-584 pateikė paaiškinimą ir dokumentus ir nurodė, kad <...> ir <...>, Klaipėdoje, kieme esančių sandėlių valdytojas patikėjimo teise yra Savivaldybė (pagal Lietuvos Respublikos valstybės turto perdavimo savivaldybių nuosavybėn įstatymą – savivaldybių nuosavybėn priskirtas turtas, nurodytas šio įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 1 punkte, turi būti iki 1999 m. sausio 1 d. perduotas savivaldybių nuosavybėn). Vadovaudamasi Valstybės turto perdavimo savivaldybėms įstatymu, kaip tokių neregistruotų statinių patikėtinė ir vadovaudamasi Statybos įstatymu, kaip pastatų techninės priežiūros kontrolės funkciją atliekantis subjektas, Savivaldybė privalėjo imtis priemonių dėl pavojų keliančių neregistruotų statinių ir juos griauti.

Vadovaujantis Priežiūros įstatymo 8 straipsnio 1 dalimi, VTPSI atlieka statybos valstybinę priežiūrą, nagrinėja asmenų prašymus, skundus, kurie susiję sus statybos procesu. Taisyklių 10 punkte nustatyta, kad VTPSI asmenų prašymai, skundai nagrinėjami tik pagal VTPSI kompetenciją. Aukščiau nurodytose teisės aktų nuostatose nėra numatyta teisė VTPSI nagrinėti savivaldybių administracijų priimtų sprendimų teisėtumo, todėl VTPSI Departamentas Skundo dalies, susijusios su Savivaldybės administracijos veiksmais, vadovaujantis Taisyklių 10 punktu, nenagrinės.

Atkreiptinas dėmesys, kad Savivaldybės tinklalapyje patalpintų Klaipėdos miesto savivaldybės valdybos 2003 m. vasario 11 d. sprendimu Nr. 60 „Dėl teritorijos tarp <...>, <...> ir <...> gatvių detaliojo plano patvirtinimo“ patvirtinto teritorijos tarp <...>, <...> ir <...> gatvių detaliojo plano dokumentų lentelėje „Planuojamos teritorijos tvarkymo režimas“ 11 eilutėje tvarkomoje teritorijoje <...>, <...>, buvo numatyti tiek pagalbinių statinių remonto darbai, tiek menkaverčių, apleistų, fiziškai susidėvėjusių statinių griovimas. [...].“

16.3. Dėl VTPSI Departamento Skyriaus 2020 m. kovo 26 d. sprendimo Nr. 2D-4095 „Dėl statinių nugriovimo <...> ir <...>, Klaipėdoje“ teisėtumo Pareiškėjai kreipėsi į Regionų apygardos administracinio teismo Klaipėdos rūmus (byla Nr. eI3-4699-609/2020), prašydami:

- Panaikinti VTPSI Skyriaus vedėjos L. M. 2020 m. kovo 26 d. sprendimą Nr. 2D-4095 „Dėl statinių nugriovimo <...> ir <...>, Klaipėdoje“,

- įpareigoti atsakovą VTPSI iš naujo išnagrinėti mūsų 2020 m. sausio 28 d. skundą ir 2020 m. vasario 14 d. skundo papildymą.“

17. Klaipėdos miesto savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos 2020 m. gegužės 5 d. audito ataskaitoje „Savivaldybės nekilnojamojo turto valdymas“ nurodyta:

„[...] Savivaldybės nekilnojamas turtas nėra savitiksliis dalykas, jis turi duoti naudą visuomenei ir turi būti racionaliai tvarkomas. Teismų praktikoje pabrėžiama, kad savivaldybių turtas turi būti naudojamas tik siekiant tenkinti viešuosius interesus. Taigi, šis turtas turi būti valdomas, naudojamas ir juo disponuojama vadovaujantis visuomeninės naudos, efektyvumo, racionalumo ir viešosios teisės principais. Sąvoka „nekilnojamojo turto valdymas“ turi būti suprantama ne tiek kaip nekilnojamojo turto ūkinis administravimas, tačiau kiek plačiau – kaip

nekilnojamojo turto poreikio bei to poreikio patenkinimo valdymas, teikiant viešąsias paslaugas. [...]

Siekdama įvertinti, ar Klaipėdos miesto savivaldybėje nekilnojamas turtas valdomas kryptingai ir kompleksiskai, kaip efektyviai jis naudojamas, ar disponavimas turtu užtikrina maksimalią naudą ir tinkamą jo kontrolę, Klaipėdos miesto savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba atliko šios srities auditą.

Pagrindiniai audito rezultatai

Savivaldybė nekilnojamąjį turtą dauguma atvejų valdo ir naudoja teisėtai, tačiau siekiant užtikrinti maksimalią naudą ir efektyvų turto naudojimą, trūksta tinkamos kontrolės:

[...]

4. Pastatams/patalpoms eksploatuoti reikalingų žemės sklypų valdymas

11 proc. (157 iš 357) atvejų nėra sudarytos žemės sklypų, kurie reikalingi eksploatuoti nekilnojamąjį turtą, panaudos sutartys. Iš šių 157 atvejų: 40 proc. yra žemės sklypai, ant kurių stovi savivaldybės valdomi pastatai ar jų dalys, jie yra nesuformuoti ir jų ribos neapibrėžtos, 20 proc. yra žemės sklypai, ant kurių stovi mažavertės Savivaldybės valdomos patalpos (palėpės, sandėliukai, rūšiai) [...]

7. Sprendimų priėmimas dėl Savivaldybės teritorijoje esančio bešeimininkio nekilnojamojo turto

Savivaldybės taryba nėra patvirtinusi tvarkos dėl nekilnojamojo turto, kuris neturi savininko (ar kurio savininkas nežinomas) nustatymo, apskaitymo ir pripažinimo bešeimininkiu, **Savivaldybės administracija neveda statinių, kurie neturi savininkų (ar kurių savininkai nežinomi), sąrašų, tokio turto neinventorizuoja ir neatlieka turto pripažinimo bešeimininkiu procedūrų dėl ilgos jų trukmės, o neregistruotus apleistus, menkaverčius bei fiziškai nusidėvėjusius statinius, kurie kelia grėsmę žmonėms ir aplinkai, stengiasi kuo greičiau likviduoti.** [...].

Rekomendacijos Savivaldybės administracijai

1. Rengiant naują nekilnojamojo turto strategiją ar ją integruojant į esamus strateginio planavimo dokumentus:

[...]

1.2. Numatyti veiksmus (ar veiksmų nesiėmimą) mažavertio turto (neįrengtų palėpių, rūšio patalpų, garažų ir sandėliukų) atvejams valdyti/tvarkyti (1-asis pagrindinis rezultatas); [...].

2. **Priimti sprendimus dėl nustatytų nenaudojamo nekilnojamojo turto atvejų pripažinimo nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti Savivaldybės administracijos veikloje, siekiant jį perduoti kitiems asmenims arba likviduoti** (3-asis pagrindinis rezultatas).

[...] atkreipiame dėmesį į tai, kad Savivaldybės administracija valdo mažavertį turtą – neįrengtas palėpes, rūšio patalpas, sandėliukus, garažus prie valdomų patalpų ar anksčiau valdytų patalpų (tiek gyvenamųjų, tiek negyvenamųjų). Šios patalpos nėra naudojamos, arba yra naudojamos gyventojų, **Savivaldybės administracija pati neinicijuoja tokio turto pardavimo (jis yra gana ribotas), parduoda jei gyventojai (dažniausiai greta valdantys nekilnojamojo turto objektus) kreipiasi, tokiu atveju turtas įvertinamas rinkos verte ir parduodamas.** [...].“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

18. Lietuvos Respublikos Konstitucijos

5 straipsnis

„[...]

Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms.“

19. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso:

4.68 straipsnis. Įgyjamosios senaties samprata

„1. Fizinis ar juridinis asmuo, kuris nėra daikto savininkas, bet yra sąžiningai įgijęs daiktą bei sąžiningai, teisėtai, atvirai, nepertraukiamai ir kaip savą valdęs nekilnojamąjį daiktą ne mažiau kaip

dešimt metų arba kilnojamąjį daiktą ne mažiau kaip trejus metus, kai per visą valdymo laikotarpį daikto savininkas turėjo teisinę galimybę įgyvendinti savo teisę į daiktą, bet nė karto nepasinaudojo ja, įgyja nuosavybės teisę į tą daiktą.

2. Nuosavybės teisės įgijimo pagal įgyjamąją senatį faktas nustatomas teismo tvarka“;

6.271 straipsnis. Atsakomybė už žalą, atsiradusią dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų

„1. Žalą, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto nepaisydama konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Žalą, atsiradusią dėl savivaldybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti savivaldybė iš savivaldybės biudžeto nepaisydama savo darbuotojų kaltės.

2. Šiame straipsnyje terminas „valdžios institucija“ reiškia bet kokį viešosios teisės subjektą (valstybės ar savivaldybės instituciją, pareigūną, valstybės tarnautoją ar kitokį šių institucijų darbuotoją ir t. t.), taip pat privatų asmenį, atliekantį valdžios funkcijas.

3. Šiame straipsnyje vartojamas terminas „aktas“ reiškia bet kokį valdžios institucijos ar jos darbuotojų veiksmą (veikimą, neveikimą), kuris tiesiogiai daro įtakos asmenų teisėms, laisvėms ir interesams (valstybės ar savivaldybės institucijų priimami teisės ar individualūs aktai, administraciniai aktai, fiziniai aktai ir t. t., išskyrus teismo nuosprendžius, sprendimus ir nutartis).

4. Valstybės ar savivaldybės civilinė atsakomybė pagal šį straipsnį atsiranda, jeigu valdžios institucijų darbuotojai neveikė taip, kaip pagal įstatymus šios institucijos ar jų darbuotojai privalėjo veikti.“

20. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo:

3 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos:

„[...]

4. *Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba* – subjektas, prižiūrintis, ar teisėtai, efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai valdomas ir naudojamas savivaldybės turtas bei patikėjimo teise valdomas valstybės turtas, kaip vykdomas savivaldybės biudžetas ir naudojami kiti piniginiai ištekliai“;

4 straipsnis. Vietos savivaldos principai

„Pagrindiniai principai, kuriais grindžiama vietos savivalda, yra:

[...]

6) *Savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumo*. Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų **veikla ir visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus“;**

6 straipsnis. Savarankiškosios savivaldybių funkcijos

„Savarankiškosios (Konstitucijos ir įstatymų nustatytos (priskirtos) savivaldybių funkcijos:

[...]

3) savivaldybei nuosavybės teise priklausančios žemės ir kito turto valdymas, naudojimas ir disponavimas juo; [...]“;

27 straipsnis. Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba

„1. Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba, prižiūradama, ar teisėtai, efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai valdomas ir naudojamas savivaldybės turtas ir patikėjimo teise valdomas valstybės turtas, kaip vykdomas savivaldybės biudžetas ir naudojami kiti piniginiai ištekliai:

1) atlieka išorės finansinį ir veiklos auditą savivaldybės administracijoje, savivaldybės administravimo subjektuose ir savivaldybės valdomose įmonėse;

[...]

9. Savivaldybės kontrolierius:

[...]

9) teikia merui, savivaldybės vykdomajai institucijai, audituotų subjektų vadovams išvadas, ataskaitas ir sprendimus, kurie buvo priimti dėl finansinio ir veiklos audito metu nustatytų ir nepašalintų teisės aktų pažeidimų. Audito ataskaitos ir išvados skelbiamos savivaldybės interneto svetainėje, o jeigu įmanoma, – ir per kitas visuomenės informavimo priemones; [...]“;

30 straipsnis. Savivaldybės administracija

„2. Savivaldybės administracija:

[...]

3) įstatymų nustatyta tvarka [...] organizuoja ir kontroliuoja savivaldybės turto valdymą ir naudojimą; [...].“

21. Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo

25 straipsnis. Savivaldybės būsto ir pagalbinio ūkio paskirties pastatų pardavimo atvejai

„[...]

2. Už rinkos vertę, apskaičiuotą pagal Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymą, Civiliniame kodekse nustatyta tvarka įvertinus parduodamo objekto vertę pakeitusias nuomininko investicijas, savivaldybės tarybos sprendimu gali būti parduodami šie savivaldybei nuosavybės teise priklausantys būstai ir pagalbinio ūkio paskirties pastatai bei jų dalys:

[...]

2) būstų savininkų teisėtai naudojami pagalbinio ūkio paskirties pastatai, jų dalys (išskyrus laikinus pastatus), kitos pagalbinio ūkio paskirties patalpos, inžineriniai statiniai, teikiant pirmenybę šių būstų savininkams (bendraturčiams); [...].“

22. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nuostatos, galiojusios Pareiškėjų kreipimūsi gavimo Savivaldybės administracijoje metu:

1 straipsnis. Įstatymo tikslas ir paskirtis

„1. Šio įstatymo tikslas – nustatyti asmenų teisės gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, įmonių, viešųjų įstaigų ir šių subjektų asociacijų, jei šios asociacijos įsteigtos bendrojo intereso poreikiams, kurie nėra pramoninio ar komercinio pobūdžio, tenkinti (toliau – šių subjektų asociacijos), nurodytų šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje, informaciją, nurodytą šio įstatymo 5 straipsnyje, ir dokumentus, kuriais jos disponuoja ar (ir) kuriuos tvarko vykdydamos įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatytas funkcijas (toliau – viešoji funkcija), įgyvendinimo priemonės ir tvarką“;

3 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

„1. *Dokumentas* – institucijos veikloje užfiksuota informacija ar jos dalis, nepaisant jos pateikimo būdo, formos ir laikmenos, įskaitant registro duomenis, registro informaciją, registruoti pateiktus dokumentus ir (arba) jų kopijas, valstybės informacinės sistemos duomenis.

[...]

3. *Dokumento skelbimas* – dokumento viešas perdavimas, įskaitant jo padarymą viešai prieinamo, kad pareiškėjas ar jo atstovas galėtų jį pasiekti pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku.

4. *Dokumento teikimas* – dokumento atskleidimas perduodant ar kitu būdu padarant jį prieinamą pareiškėjui ar jo atstovui jų prašymu.

5. *Informacija* – žinios, kuriomis disponuoja institucija, vykdydama viešąsias funkcijas. [...].“;

15 straipsnis. Atsisakymas pateikti dokumentus

„1. **Institucija atsisako pateikti pareiškėjui dokumentus, jeigu:**

1) tas pats pareiškėjas pakartotinai prašo tų pačių dokumentų, kurie jam jau buvo pateikti;

2) prašomi dokumentai yra paskelbti institucijos interneto svetainėje, visuomenės informavimo priemonėse, taip pat naudojant elektronines priemones; tokiu atveju per 3 darbo dienas nuo prašymo gavimo institucijoje dienos pareiškėjui nurodomas jų paskelbimo šaltinis;

3) pagal pareiškėjo prašymą reikėtų specialiai adaptuoti, apdoroti ar kitaip perdirbti dokumentus ir tai būtų susiję su neproporcingai didelėmis darbo ir laiko sąnaudomis;

4) šio įstatymo 12 straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka paprašius patikslinti ir (ar) papildyti prašymą, pareiškėjas jo nepatikslinka arba patikslinto prašymo turinys yra nekonkretus;

5) institucija prašomų dokumentų tvarkymą nutraukė pasikeitus institucijos funkcijoms;

6) nėra galimybės nustatyti pareiškėjo tapatumo;

7) pareiškėjas kreipiasi dėl dokumentų, kurių teikimui šio įstatymo nuostatos netaikomos šio įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais.

2. Jeigu institucija nustato šio straipsnio 1 dalyje nurodytus atsisakymo pateikti dokumentus pareiškėjui pagrindus, ji per 3 darbo dienas nuo prašymo gavimo institucijoje dienos priima sprendimą dėl atsisakymo pateikti dokumentus pareiškėjui. Nustačiusi, kad yra pagrindas atsisakyti pateikti jam dokumentus, institucija kitą darbo dieną nuo sprendimo priėmimo apie tai privalo pranešti pareiškėjui, nurodyti teisinį pagrindą ir informuoti apie šio sprendimo apskundimo tvarką. [...].“

23. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nuostatos, galiojusios Pareiškėjų kreipimuisi gavimo Savivaldybės administracijoje metu:

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

„Šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje“;

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

„1. *Viešasis administravimas* – įstatymų ir kitų teisės aktų reglamentuojama viešojo administravimo subjektų veikla, skirta įstatymams ir kitiems teisės aktams įgyvendinti: administracinių sprendimų priėmimas, įstatymų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo kontrolė, įstatymų nustatytų administracinių paslaugų teikimas, viešųjų paslaugų teikimo administravimas ir viešojo administravimo subjekto vidaus administravimas.

[...]

14. *Prašymas* – su asmens teisių ar teisėtų interesų pažeidimu nesusijęs asmens kreipimasis į viešojo administravimo subjektą prašant suteikti administracinę paslaugą, priimti administracinį sprendimą arba atlikti kitus teisės aktuose nustatytus veiksmus.

15. *Skundas* – asmens rašytinis kreipimasis į viešojo administravimo subjektą, kuriame nurodoma, kad yra pažeistos jo ar kito asmens teisės ar teisėti interesai, ir prašoma juos apginti. [...].“;

3 straipsnis. Viešojo administravimo principai

„Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovujasi šiais principais:

1) *įstatymo viršenybės*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais;

2) *objektyvumo*. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs

[...]

13) *išsamumo*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nuroydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį.“

31 straipsnis. Administracinės procedūros terminai

„Administracinė procedūra turi būti baigta ir administracinės procedūros sprendimas priimtas per 20 darbo dienų nuo jos pradžios. Kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą administracinė procedūra negali būti baigta, administracinę procedūrą pradėjęs viešojo administravimo subjektas gali ją pratęsti, bet ne ilgiau kaip 10 darbo dienų. Asmeniui apie administracinės procedūros termino pratęsimą per 2 darbo dienas nuo sprendimo pratęsti administracinės procedūros terminą priėmimo dienos pranešama raštu ir nurodomos pratęsimo priežastys.“

24. Lietuvos Respublikos statybos įstatymo

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

„[...]

51. *Statinio griovimas* – statybos rūšis, kurios tikslas – suardyti (išmontuoti) visas statinio konstrukcijas (išskyrus statinio rekonstravimui ar kapitaliniam remontui priskirtinus statybos darbus). [...];“;

40 straipsnis. *Statinio nugriovimas*

„Pastatytas statinys (išskyrus kultūros paveldo statinius) nugriaunamas, nebaigtas statinys išardomas šiais atvejais:

[...];

2) kai tai numatyta teritorijų planavimo dokumentuose (po to, kai žemės sklypas ar jo dalis arba statinys paimamas visuomenės poreikiams) – per savivaldybės tarybos sprendime nurodytą terminą arba per savivaldybės administracijos ieškinio pagrindu priimtame teismo sprendime nurodytą terminą;

[...]

4) kai pastatytas ar nebaigtas statinys (jo dalis) yra fiziškai susidėvėjęs (susidėvėjusi) ir kelia pavojų žmonių gyvybei, sveikatai bei aplinkai ir šis pavojus nepašalinamas – per šio įstatymo 49 straipsnio 1 dalyje nurodytų viešojo administravimo subjektų reikalavime nurodytą terminą arba per šių subjektų ieškinio pagrindu priimtame teismo sprendime nurodytą terminą; [...].“

25. Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo:

34 straipsnis. *Tarnybinių nuobaudų skyrimas*

„1. Tarnybinė nuobauda turi būti paskirta ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo tarnybinio nusižengimo paaikšėjimo dienos, neįskaitant laiko, kurį valstybės tarnautojas nebuvo darbe dėl ligos, buvo komandiruotėje arba atostogavo, o iškėlus baudžiamąją bylą arba Seimo kontrolieriui atliekant tyrimą, taip pat atliekant tarnybinį ar kitą kompetentingos institucijos patikrinimą, tarnybinio nusižengimo tyrimą šio straipsnio 2 dalies 1 punkte numatytu atveju, – ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo baudžiamosios bylos nutraukimo arba teismo nuosprendžio įsiteisėjimo dienos, Seimo kontrolieriaus pažymos surašymo, tarnybinio ar kito kompetentingos institucijos patikrinimo užbaigimo, motyvuotos išvados apie tyrimo rezultatus šio straipsnio 2 dalies 1 punkte numatytu atveju surašymo dienos. Valstybės tarnautoją į pareigas priimančio asmens arba, jeigu valstybės tarnautoją į pareigas priima Seimas, Vyriausybė, savivaldybės taryba, – atitinkamai Seimo Pirmininkas, Ministras Pirmininkas, savivaldybės meras pradeda tarnybinio nusižengimo tyrimą savo sprendimu arba kai jie gauna oficialią informaciją apie valstybės tarnautojo tarnybinį nusižengimą. [...] Tarnybinė nuobauda neskiriama, jeigu nuo nusižengimo padarymo dienos praėjo 6 mėnesiai, išskyrus atvejus, kai tarnybinis nusižengimas nustatomas atliekant auditą, piniginių ar kitokių vertybių reviziją (inventorizaciją) arba kai Seimo kontrolierius atlieka tyrimą, taip pat kai atliekamas tarnybinis ar kitas kompetentingos institucijos patikrinimas arba kai yra pažeidžiamos Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatos. **Šiais atvejais tarnybinė nuobauda skiriama ne vėliau kaip per 3 metus nuo nusižengimo padarymo dienos**“;

26. Tarnybinių nuobaudų skyrimo valstybės tarnautojams tvarkos aprašas:

„Gavus oficialią informaciją apie galimą valstybės tarnautojo tarnybinį nusižengimą, tarnybinio nusižengimo tyrimas pradedamas per 5 darbo dienas nuo šios informacijos gavimo.

Kai įsiteisėjusiame teismo sprendime konstatuota, kad valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga (toliau – įstaiga) pažeidė įstatymus ar kitus teisės aktus, per 5 darbo dienas nuo šio sprendimo įsiteisėjimo pradedamas tarnybinio nusižengimo tyrimas, siekiant nustatyti valstybės tarnautoją (-us), dėl kurio (-ių) galimos kaltės padaryti įsiteisėjusiame teismo sprendime konstatuoti įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimai.

Kai tarnybinis nusižengimas nustatomas atliekant auditą, piniginių ar kitokių vertybių reviziją (inventorizaciją) arba kai Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius atlieka tyrimą, taip pat kai

atliekamas tarnybinis ar kitas kompetentingos institucijos patikrinimas arba kai Vyriausioji tarnybinės etikos komisija perduoda atlikti tyrimą, esant pagrįstos informacijos apie valstybės tarnautojo galimą Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatų nesilaikymą, tarnybinio nusižengimo tyrimas pradedamas per šio punkto antrojoje pastraipoje nustatytą terminą. [...].“

27. Pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti valstybės ir savivaldybių turto nurašymo, išardymo ir likvidavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. spalio 19 d. nutarimu Nr. 1250 (2007 m. rugsėjo 11 nutarimo Nr. 971 redakcija su pakeitimais):

„1. Pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti valstybės ir savivaldybių turto nurašymo, išardymo ir likvidavimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) reglamentuoja valstybės ir savivaldybių nematerialiojo ir **ilgalaikio bei trumpalaikio materialiojo turto pripažinimą nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti ir sprendimų jį nurašyti priėmimą, taip pat jo nurašymą, išardymą ir likvidavimą.**

[...]

4. Valstybės turtas pripažįstamas nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti valstybės įstaigoje, [...] sudarytos komisijos pasiūlymu ir valstybės įstaigos, [...] vadovo sprendimu.

[...]

6. Aprašo 4 punkte nurodyta komisija savo pasiūlyme nurodo turtą, kurį siūloma pripažinti nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti, ir priežastis, dėl kurių šis turtas tapo nereikalingas arba netinkamas (negalimas) naudoti, įvertina turto būklę ir tolesnio jo panaudojimo galimybes.

7. Valstybės įstaigos, [...] **vadovas, gavęs komisijos pasiūlymą, priima sprendimą dėl turto pripažinimo nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti, kuriame turi būti nurodyta:**

7.1. pripažįstamas nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti turtas, nurodant konkrečias Įstatymo 26 straipsnio 1 dalyje nustatytas priežastis, dėl kurių šis turtas pripažįstamas nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti;

7.2. jeigu turtą dar galima naudoti, – siūlymas turtą panaudoti, nurodant Įstatymo 27 straipsnio 1 dalyje nustatytą panaudojimo būdą;

7.3. jeigu turto negalima panaudoti, – siūlymas turtą nurašyti, išardyti ir likviduoti arba nurašyti ir likviduoti. [...].“

28. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo:

8 straipsnis. Statybos valstybinės priežiūros institucija ir jos atliekamos funkcijos

„1. Statybos valstybinę priežiūrą atlieka VTPSI.“

29. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatai:

„7. Svarbiausieji Aplinkos ministerijos veiklos tikslai yra:

[...]

7.2. formuoti valstybės politiką [...] statybos ir jos priežiūros, [...] srityse ir organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą; [...].“

30. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875:

„1. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės (toliau – Taisyklės) reglamentuoja prašymų ir skundų nagrinėjimą ir asmenų aptarnavimą viešojo administravimo subjektuose (toliau – institucijos). Nagrinėjant prašymus ir skundus, Taisyklių nuostatos taikomos tiek, kiek tų klausimų nereglamentuoja specialieji įstatymai, tiesiogiai taikomi Europos Sąjungos teisės aktai, ratifikuotos Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys ar jų pagrindu priimti teisės aktai.

[...]

25. Prašymai, išskyrus prašymus, į kuriuos, nepažeidžiant asmens, kuris kreipiasi, kitų asmenų ar institucijos interesų, galima atsakyti tą pačią darbo dieną, turi būti išnagrinėjami **per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje dienos**. Administracinės procedūros atliekamos laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 31 straipsnyje nustatytų terminų.

[...]

35. Atsakymai į prašymus parengiami **atsižvelgiant į jo turinį**:

35.1. *į prašymą suteikti administracinę paslaugą* – išduoti dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą, – atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.2. *į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją* atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.3. *į prašymą priimti administracinį sprendimą* – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

[...]

38. **Atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą administracinę paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo ar jo atstovas turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką, nurodant institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-aus) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas. [...].“**

Tyrimui reikšminga teismų praktika

31. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime byloje Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03 konstatavo:

„[...] Valstybės tarnyba turi veikti paklusdama tik Konstitucijai ir teisei. Kiekviena valstybės ar savivaldybės institucija, per kurią vykdomos valstybės funkcijos, kiekvienas valstybės tarnautojas turi paisyti teisėtumo reikalavimų. Valstybės tarnautojai turi nepiktnaudžiauti jiems nustatytais galiomis, nepažeisti teisės aktų reikalavimų. [...] Konstitucinis Teismas 2004 m. liepos 1 d. nutarime ir 2004 m. lapkričio 5 d. išvadoje konstatavo, kad Konstitucijoje yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas. Valdžios atsakomybė visuomenei – teisinės valstybės principas, kuris įtvirtintas Konstitucijoje nustačius, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms [...] taip pat teisės aktuose reglamentavus piliečių prašymų ir skundų nagrinėjimo procedūrą ir kt. (Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d. nutarimas, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada) [...].“

32. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama – LVAT) 2013 m. vasario 27 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. AS⁵²⁰-274/2013 konstatavo:

„Teisė kreiptis į teismą teisminės gynybos yra fundamentali asmens teisė, pripažįstama tiek nacionalinių (Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – ir Konstitucija) 30 straipsnio 1 dalis, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 4 straipsnio 1 dalis, ABTĮ 5 straipsnio 1 dalis), tiek tarptautinių teisės aktų (Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 2 straipsnio 3 dalis, Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalis, 13 straipsnis) (pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. balandžio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS 143-268/2012). Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje ne kartą konstatuotas iš konstitucinio teisinės valstybės principo bei kitų Konstitucijos nuostatų kylantis imperatyvas, kad asmuo, manantis, jog jo teisės ar laisvės yra pažeidžiamos, turi absoliučią teisę į nepriklausomą ir nešališką teismą, kuris išspręstų ginčą. Asmens teisė kreiptis į teismą suponuoja ir jo teisę į tinkamą teisinį procesą, ji yra būtina teisingumo įgyvendinimo sąlyga. Pabrėžtina, kad **asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą negali būti dirbtinai suvaržoma, negali būti nepagrįstai apsunkinamas jos įgyvendinimas** (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d.

nutarimas).“

33. LVAT praktika, kurioje išaiškinta, kad **VAĮ 8 straipsnio 2 dalyje nustatytas reikalavimas, kad individualiame administraciniame akte turi būti nurodyta akto apskundimo tvarka, nustato pareigą individualų administracinį aktą priimančiam viešojo administravimo subjektui sprendime nurodyti tokius duomenis, iš kurių be papildomų informacijos šaltinių (įstatymų, poįstatyminių teisės aktų) ir laiko sąnaudų pareiškėjui, nepriklausomai nuo jo išsilavinimo, amžiaus, būtų visiškai aišku kokiai institucijai (institucijos pavadinimas, adresas) ir per kokį terminą (nurodant ar terminas skaičiuojamas nuo sprendimo priėmimo, ar nuo individualaus akto gavimo dienos) gali būti paduotas skundas.** Administracinio akto apskundimo tvarkos neišaiškinimas tinkamai nesiderina su geru viešuoju administravimu bei Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintu principu, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, gali suvaržyti asmens teisę kreiptis į išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka instituciją ar teismą (žr. LVAT nutartis: 2008 m. rugpjūčio 7 d. Nr. AS¹⁴⁶-423/2008, 2010 m. kovo 26 d. Nr. AS⁵⁵⁶-161/2010, 2010 m. kovo 26 d. Nr. AS¹⁴³-178/2010, 2012 m. rugsėjo 21 d. Nr. AS⁴⁹²-440/2012, taip pat LVAT praktikos, taikant išankstinio ginčų nagrinėjimo ne per teismą tvarką reglamentuojančias teisės normas, apibendrinimą (I dalį), paskelbtą LVAT biuletenyje „Administracinė jurisprudencija“, Nr. 19, p. 490–491).

34. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2018 m. vasario 21 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-54-611/2018 nurodyta:

„[...]

2. Pareiškėja prašė nustatyti faktą, kad ji įgyjamosios senaties būdu įgijo nuosavybės teisę į 1/10 dalį (sandėliuką) pagalbinio pastato [...].

[...] Klaipėdos miesto savivaldybės administracija nurodė, kad ji, siekdama įgyvendinti Klaipėdos miesto tarybos 1997 m. kovo 20 d. sprendimu Nr. 28 patvirtintus Klaipėdos senamiesčio teritorijos specialiojo plano sprendinius, perėmė pagalbinio pastato [...], likusią neregistruotą dalį savo nuosavybėn. Minėtu tarybos sprendimu buvo nuspręsta ginčo sandėlį nugriauti, juolab kad jis priskirtinas prie senamiestyje esančių pastatų, kurie negali būti privatizuojami.

[...]

5. Klaipėdos miesto apylinkės teismas 2016 m. gruodžio 2 d. sprendimu pareiškimą tenkino: nustatė, kad [...] įgyjamosios senaties būdu įgijo nuosavybės teisę į 1/10 dalį sandėliuko, [...]; iki teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos paliko galioti Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2016 m. spalio 21 d. nutartimi [...] byloje taikytas laikinąsias apsaugos priemones.

6. Teismas vadovavosi tuo faktu, kad pagalbinio pastato [...], daiktinės teisės Nekilnojamojo turto registre nebuvo įregistruotos; taip pat atsižvelgė į tai, jog Klaipėdos apygardos teismas 2015 m. spalio 15 d. sprendimu, išnagrinėjęs V. G. apeliacinį skundą, tenkino šios pareiškėjos, gyvenančios tame pačiame name, prašymą nustatyti faktą, kad įgyjamosios senaties būdu buvo įgyta 1/10 dalis pagalbinio pastato – sandėliuko [...].

7. Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi civilinę bylą pagal suinteresuoto asmens Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos apeliacinį skundą, 2017 m. balandžio 11 d. nutartimi iš esmės paliko nepakeistą Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 2 d. sprendimą, patikslino rezoliucinę dalį, kad V. D. įgyjamosios senaties būdu įgijo nuosavybės teisę į 1/10 dalį pagalbinio pastato [...].

8. Kolegija nustatė, kad 1970 metais buvo pastatytas ir perduotas eksploatuoti 5,59 kv. m bendro ploto sandėliukas [...]. RC Klaipėdos filialas 2014 m. gruodžio 1 d. sprendimu Nr. (4.6.10).RS-1551 atsisakė įregistruoti Klaipėdos savivaldybės patikėjimo teises į pagalbinį pastatą 4I1p, [...], šis sprendimas Centrinio registratoriaus ginčų nagrinėjimo komisijos 2015 m. sausio 14 d. sprendimu [...] paliktas nepakeistas. Taigi kolegija iš šių duomenų nustatė, kad pagalbinio pastato dalies [...] daiktinės teisės Nekilnojamojo turto registre neįregistruotos.

[...]

10. Klaipėdos apygardos teismo 2015 m. spalio 15 d. ir 2016 m. balandžio 29 d. procesiniuose dokumentuose buvo išnagrinėti suinteresuoto asmens argumentai, nurodyti ir šioje byloje, įvertintas Klaipėdos miesto tarybos sprendimu Nr. 28 patvirtintas Klaipėdos senamiėsčio teritorijos specialusis planas, Klaipėdos miesto tarybos 1992 m. kovo 31 d. sprendimas Nr. 52 neprivatizuoti ūkinių statinių senamiestyje.

11. Kolegija, vertindama 2016 m. gegužės 6 d. perdavimo–priėmimo aktą Nr.(9-4)-346K, kuriuo suinteresuotas asmuo teigė perėmęs sandėlio pastatą nuosavybės teise, sprendė, kad šis nepatvirtino valstybės nuosavybės teisės į ginčo sandėliuką, nes nebuvo pateikta rašytinių įrodymų, kurie liudijo sandėliuką esant valstybės nuosavybe. **Patikimų duomenų apie tai, kad sandėliuko pastatas buvo sukurtas kaip valstybės nuosavybės objektas, nebuvimas savaime nepatvirtino jų priklausymo valstybei fakto.**

12. Kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad 2006 m. vasario 21 d. valstybinės žemės pirkimo–pardavimo sutartimi pareiškėjai buvo parduota 0,0079 ha / 0,1165 ha dalis žemės sklypo (*duomenys neskelbtini*), taigi žemės sklypas po sandėliuku pareiškėjos buvo privatizuotas. Parduodant žemės sklypą, kuriame yra pastatų, sutartyje turi būti aptartas nuosavybės teisės į juos perėjimo klausimas. Klaipėdos apygardos teismas 2016 m. balandžio 29 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. (*duomenys neskelbtini*) pažymėjo, kad jeigu nuosavybės teisė į daiktus nebuvo aptarta, ji į parduotame žemės sklype esančius pastatus perėjo žemės sklypo pirkėjui (CK 6.395 straipsnio 1 dalis).

13. **Kolegija pažymėjo, kad sandėliukai nuo jų sukūrimo (1970 m.) visada buvo inventorizuoti kaip pagalbinis pastatas, buvo naudojami kietajam kurui laikyti, todėl ginčo sandėliukas buvo pripažintas pareiškėjos buto priklausiniu, nes atitiko antraeilių daiktų požymius ir priklausinių teisinio statuso reikalavimus (CK 4.13 straipsnio 2 dalis). Ginčo sandėliuko neįsigijimas privatizavimo ar kitu būdu nepaneigė nuosavybės teisės į juos perėjimo pagrindinio privatizuotų daikto (žemės, buto) savininkei – pareiškėjai.**

[...] Teisėjų kolegija konstatuoja:

[...] *Dėl teismų praktikoje suformuoto teisės aiškinimo ir taikymo nagrinėjamoje byloje, sprendžiant klausimą dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių nuosavybės teisės į nekilnojamąjį turtą įgijimą pagal įgyjamąją senatį (CK 4.68–4.71 straipsniai), aiškinimo ir taikymo*

[...] 23. Nagrinėjamoje byloje teismai, atsižvelgdami į tai, kad byloje nebuvo patikimų duomenų apie tai, jog ginčo patalpos buvo sukurtos kaip valstybės nuosavybės objektas, pripažino, kad V. D. įgyjamosios senaties būdu įgijo nuosavybės teisę į 1/10 dalį pagalbinio pastato [...], t. y. į sandėliuką, nekilnojamąjį daikto kadastrinių matavimų bylos Nr. [...]. Teismai nustatė, kad pagalbinio pastato dalies [...] daiktinės teisės Nekilnojamąjo turto registre neįregistruotos; VĮ Registrų centro Klaipėdos filialas 2014 m. gruodžio 1 d. sprendimu Nr. (4.6.10.)RS-1551 atsisakė įregistruoti Klaipėdos savivaldybės patikėjimo teises į pagalbinį pastatą 4I1p, unikalus Nr. [...]. Apeliacinės instancijos teismas, vertindamas 2016 m. gegužės 6 d. perdavimo–priėmimo aktą [...], kuriuo suinteresuotas asmuo teigė perėmęs sandėlio pastatą nuosavybės teise, sprendė, kad šis dokumentas nepatvirtino valstybės nuosavybės teisės į ginčo sandėliuką, o pareiškėjos teiginiai, jog perdavimo–priėmimo aktu savivaldybės nuosavybėn nebuvo perduotas ginčo sandėliukas, kadastrinės bylos plane pažymėtas indeksu 1-6, pripažintini pagrįstais, nes iš perdavimo–priėmimo akto turinio matyti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotas asmuo 2016 m. gegužės 6 d. aktu Klaipėdos miesto savivaldybės nuosavybėn perdavė ūkinio pastato 4I1p, unikalus Nr. [...], patalpas, nekilnojamąjį daikto kadastrinių matavimų bylos Nr. [...] plane pažymėtas 1-1–1-5, 1-8 ir 1-10. Ginčo sandėliukas į nurodytas patalpas nepateko.

24. Klaipėdos apygardos teismas 2015 m. spalio 15 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. [...] pripažino, kad V. G. įgyjamosios senaties būdu įgijo nuosavybės teisę į 1/10 dalį pagalbinio pastato – sandėliuką [...], unikalus Nr. [...], kuris nekilnojamąjį daikto kadastrinių matavimų bylos Nr. [...] plane pažymėtas 9A; Klaipėdos apygardos teismas 2016 m. balandžio 29 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. [...] pripažino, kad A. Ž. įgyjamąją senatimi nuosavybėn įgijo 1/10 dalį pagalbinio pastato – sandėliuką [...], unikalus Nr. [...], kuris nekilnojamąjį daikto kadastrinių matavimų bylos Nr. [...] plane pažymėtas 7A.

[...] 28. Konstitucinio Teismo aktuose ne kartą konstatuota, kad neatsiejami teisinės valstybės

principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas; šie konstituciniai principai suponuoja valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti asmenų teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius, vykdyti prisiimtus įsipareigojimus asmeniui; asmenys turi teisę pagrįstai tikėtis, kad jų pagal galiojančius įstatymus ar kitus teisės aktus, neprieštaraujančius Konstitucijai, įgytos teisės bus išlaikytos nustatyta laiką ir galės būti realiai įgyvendinamos; neužtikrinus asmens teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise (žr., pvz., Konstitucinio Teismo 2013 m. vasario 15 d. nutarimą, pakartotą 2013 m. gegužės 16 d. ir 2013 m. gegužės 30 d. nutarimuose).

29. Teismų praktikoje taip pat ne kartą yra nurodyta, kad nustačius, jog ginčo turtas yra valstybės ar savivaldybės nuosavybė, draudžiama tokį turtą įgyti įgyjamosios senaties būdu (žr., pvz., LAT 2011 m. vasario 21 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-7-67/2011; 2015 m. vasario 25 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-55-378/2015), tačiau, **byloje esant nustatyta aplinkybei, kad pagalbinio pastato dalis (sandėliukas, pažymėtas indeksu 1-6) [...], unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), Klaipėdos miesto savivaldybei nuosavybės teise nepriklauso, teisėjų kolegija pripažįsta apeliacinės instancijos teismo išvadą pagrįsta ir pažymi, kad buvo įrodytos visos CK 4.68–4.71 straipsniuose nurodytos sąlygos nustatyti, kad pareiškėja nuosavybės teisę į nekilnojamąjį turtą įgijo pagal įgyjamąją senatį, nes ji nėra turto savininkė; pareiškėja, pradėjusi turtą valdyti, buvo įsitikinusi, kad niekas neturi daugiau teisių į šį turtą; nėra duomenų, kad per laikotarpį, kai pareiškėja valdė turtą, kas nors būtų pareiškęs pretenzijas į ginčo nekilnojamąjį turtą; nekilnojamas turtas nebuvo valstybės ar savivaldybės nuosavybė (CK 4.47 straipsnio 11 punktas). [...].“**

35. Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 balandžio 20 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e2A-311-538/2020 nurodyta, kad Pareiškėjai kreipėsi į teismą, prašydami pripažinti nuosavybės teises į pagalbinio ūkio pastato patalpas. Šalia namų yra 1979 m. statybos pagalbinio ūkio pastatai, kuriuose esančiomis patalpomis naudojasi pareiškėjai. Šie ūkio pastatai yra aprašyti ir gyvenamųjų namų archyvinėje byloje, nurodyti jų statybos metai ir parametrai, jie pažymėti ir namų žemės sklypų planuose, tačiau pastatai nėra įregistruoti kaip atskiri daiktai nekilnojamojo turto registre. Gyvenamuosius namus privatizavę asmenys nuosavybės teises perleido kitiems asmenims, tuo pačiu perduodami ir naudojamasi minėtais ūkiniais pastatais, dabartiniai savininkai ir toliau naudojami ūkiniais pastatais kaip savo. Pareiškėjų įsitikinimu, jie atitinka visas sąlygas, numatytas Lietuvos Respublikos civilinio kodekse (toliau – CK) nuosavybės teisei pagal įgyjamąją senatį įgyti.

Klaipėdos apylinkės teismas 2019 m. spalio 23 d. sprendimu pareiškimą tenkino. Nustatė, kad X įgyjamosios senaties būdu įgijo nuosavybės teisę į pagalbinio ūkio pastatą.

Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos sprendimu Nr. 85 patvirtinto detaliojo plano eksplikacijoje nurodytas griautinų pastatų žymėjimas „siūlomi nugriauti pastatai“ neįrodo, kad yra priimtas galutinis sprendinys nugriauti statinius.

4.2. Tai, kad šalia gyvenamojo namo buvo sandėliukai, kuriais naudojosi namo gyventojai patvirtina ir tai, jog teikdami prašymus privatizuoti butus, dalis namo gyventojų (L. P., S. K. ir I. G.) nurodė, jog kieme yra sandėliukas.

4.3. **Suinteresuoto asmens Klaipėdos miesto savivaldybės nurodomi norminiai teisės aktai neįrodo, kad ginčo pastatai buvo pastatyti valstybės lėšomis ir nepatvirtina valstybės nuosavybės teisės į ginčo pastatus (sandėlius), kadangi nėra pateikti rašytiniai įrodymai, kurie pagrįstų ginčo pastatus esant valstybės nuosavybe.**

4.4. Sprendžiant dėl pareiškėjų ir suinteresuoto asmens reikalavimų pagrįstumo, tai, ar gyvenamuosiuose namuose (*duomenys neskelbtini*) įrengtas miesto centrinis šildymas esminės reikšmės neturi, kadangi sandėliukai gali būti naudojami ne tik kurui, tačiau ir kitiems buitėje reikalingiems kitiems daiktams laikyti.

4.5. Klaipėdos miesto savivaldybė neįrodinėjo, kad šie pastatai turėtų būti griunami dėl jų avarinės būklės.

4.6. Iš šio pastato kadastrinių matavimų bylos matyti, kad pastatą sudaro šešios patalpos, tačiau jų dydis nėra vienodas, todėl pareiškėjams ir suinteresuotam asmeniui I. S. nuosavybės teisės pripažintinos į atitinkamais indeksais pažymėtas patalpas. [...].“

Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų teisėjų kolegija konstatavo:

„[...]

13. CK 4.68 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad fizinis ar juridinis asmuo, kuris nėra daikto savininkas, bet yra sąžiningai įgijęs daiktą bei sąžiningai, teisėtai, atvirai, nepertraukiamai ir kaip savą valdęs nekilnojamąjį daiktą ne mažiau kaip dešimt metų arba kilnojamąjį daiktą ne mažiau kaip trejus metus, kai per visą valdymo laikotarpį daikto savininkas turėjo teisinę galimybę įgyvendinti savo teisę į daiktą, bet nė karto nepasinaudojo ja, įgyja nuosavybės teisę į tą daiktą.

14. Įgyjamoji senatis yra savarankiškas, pirminis nuosavybės teisės įgijimo būdas (CK 4.47 straipsnio 11 punktas), galimas įvykdžius tam tikrus įstatyme įtvirtintus reikalavimus. Šis būdas taikomas, kai pareiškėja nėra ir nebuvo įgijusi nuosavybės teisės į daiktą iki CK 4.68 straipsnio 1 dalyje nustatytų terminų suėjimo ir prašo teismą konstatuoti, kad yra visos CK 4.68–4.71 straipsniuose nustatytos įgyjamosios senaties taikymo sąlygos.

15. LAT, apibendrinamas praktiką bylose dėl nuosavybės teisės įgijimo įgyjamosios senaties būdu, yra konstatavęs, kad nuosavybės teisės įgijimo įgyjamąją senatimi faktas konstatuojamas, jeigu yra šių sąlygų visuma: 1) pareiškėjas nėra ir nebuvo įgijęs nuosavybės teisės į daiktą kitokiu CK 4.47 straipsnyje nurodytu būdu, t. y. asmuo nėra daikto savininkas; 2) daiktas nėra valstybės ar savivaldybės nuosavybė; nėra įregistruotas viešame registre kito asmens (ne valdytojo) vardu (CK 4.69 straipsnio 3 dalis); 3) asmuo, sąžiningai įgijęs daiktą, jį sąžiningai valdo visą valdymo laiką; tai reiškia, kad valdytojas, tiek užvaldydamas daiktą, tiek visą įgyjamosios senaties laiką ir net įgydamas daiktą nuosavybėn įgyjamąją senatimi, turi būti įsitikinęs, jog niekas neturi daugiau už jį teisių į daiktą, nežinoti apie kliūtis, trukdančias įgyti jam tą daiktą nuosavybėn, jeigu tokių kliūčių būtų (CK 4.26 straipsnio 3 dalis, 4.70 straipsnio 1 dalis); 4) visą valdymo laiką daiktas buvo valdomas teisėtai; teisėtas yra daikto valdymas, įgytas tais pačiais pagrindais kaip ir nuosavybės teisė, o per prievartą, slaptai ar kitaip pažeidžiant teisės aktus įgyto daikto valdymas yra neteisėtas (CK 4.23 straipsnio 2, 3 dalys); teisėtas valdymas atsiranda tais pačiais pagrindais kaip ir nuosavybės teisė, kai dėl tam tikrų priežasčių nuosavybės teisės neatsirado; 5) visą valdymo laiką daiktas buvo valdomas atvirai (CK 4.68 straipsnis); daikto atviro valdymo sąlyga reiškia, kad asmuo valdo daiktą kaip savą nesislapstydamas; 6) daiktas valdomas nepertraukiamai; 7) visą valdymo laiką daiktas buvo valdomas kaip savas, t. y. pareiškėjas elgėsi kaip daikto savininkas ir suvokė, kad kiti asmenys neturi daugiau teisių už jį į valdomą daiktą (asmuo turi būti įsitikinęs, kad nėra kito asmens, kuris yra daikto savininkas); 8) valdymas tęsėsi CK 4.68 straipsnio 1 dalyje nustatytą terminą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. vasario 21 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-7-67/2011).

[...] 17. Pažymėtina, kad VĮ „Turto bankas“ nurodė, kad ginčo sandėliukai nepriklauso Valstybei.

18. Kaip byloje nustatyta, ginčo sandėliukų priklausymą Valstybei apelianė įrodinėjo 1992 m. sausio 15 d. Klaipėdos miesto valdybos potvarkiu Nr. 21, 1992 m. kovo 31 d. Klaipėdos miesto tarybos sprendimu Nr. 52 ir 1959 m. gruodžio 31 d. Lietuvos TSR Ministrų tarybos nutarimu Nr. 652.

[...] 20. Klaipėdos apygardos teismo 2018 m. balandžio 24 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e2A-362-459/2018 konstatuota, kad **1959 m. gruodžio 31 d. Lietuvos TSR Ministrų tarybos nutarimas Nr. 652, neįrodo, kad ūkiniai pastatai su ginčo patalpa buvo pastatyti valstybės lėšomis ir nepatvirtina valstybės nuosavybės teisės į ginčo sandėliuką, kadangi nėra pateikti rašytiniai įrodymai, kurie pagrįstų ginčo sandėliuką esant valstybės nuosavybe.** Klaipėdos apygardos teismo 2015 m. spalio 15 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 2A-1108-459/2015, Šiaulių apygardos teismo 2018 m. spalio 9 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. E2A-472-357/2018, be kita ko, konstatuota, kad Klaipėdos miesto valdybos 1992 m. sausio 15 d. potvarkis Nr. 21 bei Klaipėdos miesto tarybos 1992 m. kovo 31 d. sprendimas patys savaime neįrodo, jog ginčo pastatas priklausė valstybei ar savivaldybei, tai, kad tam tikri pastatai neprivatizuotini, nesant patikimų duomenų apie

tai, kad jie buvo sukurti kaip valstybės nuosavybės objektas, savaime nepatvirtina jų priklausymo valstybei fakto. Taigi pagrįstai pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad suinteresuoto asmens Klaipėdos miesto savivaldybės nurodomi norminiai teisės aktai neįrodo, kad ginčo pastatai buvo pastatyti valstybės lėšomis ir nepatvirtina valstybės nuosavybės teisės į ginčo pastatus (sandėlius), juo labiau, byloje nėra jokių duomenų, kad suinteresuotas asmuo juos valdo patikėjimo teise.

[...] 22. Pagal CK 4.22 straipsnio 1 dalį daikto valdymu, kaip pagrindu įgyti nuosavybės teisę pagal įgyjamąją senatį, laikomas faktinis daikto turėjimas turint tikslą valdyti jį kaip savą. CK 4.27 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad nekilnojamojo daikto valdymas gali atsirasti fiziškai užvaldžius daiktą, taip pat daikto fiziškai neužvaldžius, bet kai perduodantis valdyti daiktą asmuo nurodo, kad daiktas perduotas, jei nėra jokių kliūčių patekti į tą daiktą ar kitu panašiu būdu jį fiziškai užvaldyti.

[...]

Kaip byloje nustatyta, gyvenamuosius namus privatizavę asmenys nuosavybės teises perleido kitiems asmenims, tuo pačiu perduodami ir naudojami minėtais ūkiniais pastatais, dabartiniai savininkai ir toliau naudojami ginčo pastatais kaip savo, todėl darytina išvada, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai konstatavo, kad įgyjamosios senaties terminas yra skaičiuojamas nuo 1979 metų, kada buvo pastatyti šie ginčo statiniai, ir naudojimas jais tęsiasi daugiau nei 10 metų.

25. Esant nurodytoms aplinkybėms, nustatytam teisiniam reglamentavimui ir kasacinio teismo praktikai, darytina išvada, kad pareiškėjai ir suinteresuotas asmuo įrodė visas CK 4.68–4.71 straipsniuose įtvirtintas sąlygas įgyjamajai senačiai konstatuoti, todėl pirmosios instancijos teismas pagrįstai konstatavo, kad pareiškėjai ir suinteresuotas asmuo įgyjamosios senaties būdu įgijo nuosavybės teisę į pagalbinio ūkio patalpas, esančias atitinkamai (*duomenys neskelbtini*).

26. Nors apeliantė teigia, kad ginčo sandėliukai pagal teritorijų planavimo dokumentus turi būti griunami, tačiau pažymėtina, kad teritorijų planavimo sprendiniai, jų įgyvendinimas neturi jokios teisinės reikšmės sprendžiant įgyjamosios senaties nustatymo faktą.

Kauno apygardos teismo išnagrinėtoje civilinėje byloje Nr. 2A-304-945/2018, kurioje teismas 2018 m. kovo 1 d. nutartimi detalai ir nuosekliai išanalizavo tokių statinių statybos, registravimo ir įteisinimo teisinį reglamentavimą bei konstatavo sandėliukų statybos neteisėtumo faktą.“

Tyrimo išvados

36. Atsižvelgiant į skunde nurodytas ir tyrimo metu paaiškėjusias aplinkybes, išvadas tikslinga pateikti, išskiriant šiuos klausimus:

36.1. dėl pagalbinių ūkinių statinių, <...> ir <...>, Klaipėdoje, nugriovimo;

36.2. dėl teisės į tinkamą viešąjį administravimą pažeidimo.

Dėl pagalbinių ūkinių statinių, <...> ir <...>, Klaipėdoje, nugriovimo

37. Atsižvelgiant į tyrimo metu gautą informaciją, susijusią su šioje dalyje nagrinėjamu klausimu, atkreiptinas dėmesys į šiuos momentus:

37.1. Pareiškėjai kreipėsi į Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierę dėl Savivaldybės administracijos pareigūnų veiksmų, neteisėtai nugriovus jų naudotus, remontuotus ir planuotus įsigyti nuosavybės pagalbinio ūkio pastatus–sandėliukus (žr. pažymos 2 punktą).

37.2. Ant dalies sandėliukų durų 2019 m. liepos 26 d. radę skelbimus, kuriuose atskleidžiami Savivaldybės planai griauti statinius, kurių būklė įvardinta avarine (žr. pažymos 4 punktą), Pareiškėjai kreipėsi į Savivaldybės administraciją, prašydami pateikti informaciją apie sprendimo griauti statinius priėmimą (žr. pažymos 5 punktą), išduoti tokio sprendimo kopiją. Negavę prašytos informacijos apie sprendimo griauti statinius priėmimą, Pareiškėjai pateikė Savivaldybės administracijai prašymą įsigyti naudojamus statinius nuosavybės. Tačiau neišnagrinėjus šio prašymo, statiniai 2019 m. spalio 7 d. buvo nugriauti. Dėl Savivaldybės administracijoje gautų Pareiškėjų kreipimūsi nagrinėjimo Seimo kontrolierė pasisako atskiroje išvadų dalyje (žr. pažymos 41–45 punktus).

37.3. Savivaldybės administracija informavo Pareiškėjus, kad 2019 m. gegužės 13 d. Savivaldybės administracijos Statybos leidimų ir statinių priežiūros skyriaus Statinių priežiūros poskyris nustatė, jog daugiabučių gyvenamųjų namų, <...> ir <...>, Klaipėdoje, kieme esantys sandėliukai yra menkaverčiai, apleisti ir fiziškai susidėvėję (žr. pažymos 7 punktą).

Teikdama informaciją skundo tyrimui Savivaldybės administracija pažymėjo, kad <...> ir <...>, **kieme esančius menkaverčius, apleistus ir fiziškai susidėvėjusius sandėliukus nugriauti buvo nutarta 2019 m. spalio 1 d. Savivaldybės vadovų bei susijusių padalinių vadovų pasitarime** (žr. pažymos 13-14 punktus).

37.4. Tik 2019 m. spalio 4 d. raštu (žr. pažymos 11 punktą) Savivaldybės administracija atsakė į 2019 m. rugpjūčio 30 d. kreipimąsi ir 2019 m. rugsėjo 23 d. kreipimąsi, pakartodama informaciją apie 2019 m. gegužės 13 d. atliktą patikrinimą, ir paminėdama 2003 m. vasario 11 d. tuometės Klaipėdos miesto valdybos sprendimu patvirtinto teritorijos tarp <...>, <...> ir <...> gatvių detaliojo plano privalomuosius reikalavimus, pagal kuriuos numatyta griauti menkaverčius, apleistus bei fiziškai susidėvėjusius statinius. Savivaldybės administracijos 2019 m. spalio 4 d. rašto apskundimo galimybė ir tvarka nenurodyta.

37.5. Teismo tvarka nagrinėjant klausimą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, 2019 m. spalio 7 d. nutartyje (žr. pažymos 12 punktą) buvo konstatuota, kad kol nėra sprendimo griauti nurodytus statinius, nėra pagrindo taikyti laikinąsias apsaugos priemones.

37.6. Savivaldybės administracija informavo, kad sandėliukų griovimas buvo numatytas 2003 m. vasario 11 d. tuometės Klaipėdos miesto valdybos sprendimu Nr. 60 patvirtinto Detaliojo plano sprendiniuose. Dėl šio **teiginio pažymėtina, jog tyrimo metu Pareiškėjų pateiktame šio detaliojo plano projekto vadovės UAB „A“ architektės M. R. paaikškinimu, pagalbiniais statiniais, kuriems buvo suteikti plane žymimi numeriai 3I1p ir 4I1p, bei unikalūs Nr. <...> ir Nr.<...>, buvo numatyti remonto darbai** (žr. pažymos 15 punktą).

37.7. Pareiškėjai 2019 m. rugsėjo 23 d. pateikė Savivaldybės administracijai prašymą privatizuoti jų naudojamus sandėliukus (žr. pažymos 9 punktą). Dėl Savivaldybės administracijoje gautų Pareiškėjų kreipimųsi nagrinėjimo, kaip jau minėta, Seimo kontrolierė pasisako atskiroje išvadų dalyje (žr. pažymos 41–45 punktus).

37.8. Dėl Savivaldybės administracijos teiginio, kad Savivaldybės sandėliukų valdytoja patikėjimo teise buvo Valstybės turto perdavimo savivaldybių nuosavybėn įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 1 punkto pagrindu (žr. pažymos 14 punktą), atkreiptinas dėmesys į teismų praktiką šiuo klausimu (žr. pažymos 35 punktą).

37.9. Savivaldybių ilgalaikio bei trumpalaikio materialiojo turto pripažinimas nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti ir sprendimų jį nurašyti priėmimas, taip pat jo nurašymas, išardymas ir likvidavimas reglamentuotas Pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti valstybės ir savivaldybių turto nurašymo, išardymo ir likvidavimo tvarkos apraše (žr. pažymos 27 punktą).

Pripažintas nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti valstybės ir savivaldybių nekilnojamasis turtas ar kiti nekilnojamieji daiktai nurašomi, kai jie: 1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka pripažinti avariniais; 2) trukdo statyti naujus arba rekonstruoti esamus statinius arba teritorijas (išskyrus nekilnojamąsias kultūros vertybes) ir yra nustatyta tvarka suderintas naujos statybos arba rekonstravimo projektas; 3) neparduotas viešo aukciono būdu pagal Viešame aukcione parduodamo valstybės (savivaldybės) nekilnojamojo turto ir kitų nekilnojamųjų daiktų sąrašą; 4) neparduotini nelikus kur juos pritaikyti arba neparduotini dėl fizinio ir funkcinio (technologinio) jų nusidėvėjimo.

Visiškai nusidėvėjęs nematerialusis ir ilgalaikis materialusis turtas negali būti nurašytas, jeigu jis dar tinkamas naudoti.

Pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti savivaldybių turto nurašymą ir likvidavimą turto valdytojo sudaryta komisija įformina pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti nematerialiojo ir ilgalaikio materialiojo turto nurašymo ir likvidavimo aktu ar pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti trumpalaikio

materialiojo turto nurašymo ir likvidavimo aktu, kurį **tvirtina savivaldybės įstaigos vadovas ar jo įgaliotas asmuo.**

Nurašytas savivaldybių ilgalaikis ir trumpalaikis materialusis turtas išardomas, o liekamosios medžiagos įtraukiamos į apskaitą verte, kurią nustato turtą nurašiusi komisija, atsižvelgdama į to turto rinkos vertę. Ilgalaikis ir trumpalaikis materialusis turtas, kurio išardymo išlaidos viršija liekamųjų medžiagų vertę, padaromas nekenksmingas, jeigu reikia, ir likviduojamas – išvežamas į sąvartyną arba sunaikinamas.

Už neteisėtą savivaldybių turto nurašymą, išardymą ir likvidavimą atsako savivaldybių institucijų, įstaigų ir organizacijų (toliau – savivaldybės įstaigos), savivaldybių įmonių vadovai įstatymų nustatyta tvarka.

37.10. Dėl Savivaldybės administracijos nurodyto teiginio, kad visi senamiestyje esantys ūkiniai pastatai yra neprivatizuojami (žr. pažymos 14 punktą), pažymėtina, kad tokie patys Savivaldybės argumentai, nagrinėjant teisme klausimą dėl statinių privatizavimo, buvo atmesti (žr. pažymos 35 punktą).

37.11. Nors skelbime dėl sandėliukų griovimo buvo nurodyta, kad numatyta griauti avarinės būklės sandėliukus (žr. pažymos 4 punktą), **tyrimo metu nebuvo gauta duomenų nei dėl nurodytų sandėliukų pripažinimo avariniais, netinkamais naudoti, nei apie teisės aktų nustatyta tvarka priimto sprendimo griauti nurodytus sandėliukus priėmimą.**

37.12. Pagal Statybos įstatymo nuostatas statinių griovimas yra viena iš statybos rūšių (žr. pažymos 24 punktą).

37.13. Pagal galiojantį statybų valstybinės priežiūros reglamentavimą, už statinių griovimo atitikimą teisės aktų reikalavimams atsakinga VTPSI (žr. pažymos 28 punktą).

Pareiškėjai dėl pažeidimų, susijusių su jų naudotų pagalbinių ūkinių statinių griovimu, kreipėsi į statybų valstybinės priežiūros funkciją vykdančią VTPSI, prašydami privalomuoju nurodymu įpareigoti Savivaldybę atstatyti nugriautus statinius (žr. pažymos 16.1 punktą).

VTPSI, konstatavusi, kad nagrinėjamu atveju leidimas griauti ir griovimo projektas buvo nereikalingi, Pareiškėjų skundo dalį atmetė, likusią dalį dėl Savivaldybės administracijos sprendimų teisėtumo atsisakydama nagrinėti (žr. pažymos 16.2 punktą).

Dėl VTPSI sprendimo teisėtumo Pareiškėjai kreipėsi į teismą (žr. pažymos 16.3 punktą).

37.14. Klaipėdos miesto savivaldybės Kontrolės ir audito tarnybos 2020 m. gegužės 5 d. audito ataskaitoje buvo konstatuotas neregistruotų, fiziškai nusidėvėjusių statinių apskaitos tinkamos kontrolės trūkumas (žr. pažymos 17 punktą). Savivaldybės administracijai buvo rekomenduota priimti sprendimus dėl nustatytų nenaudojamo nekilnojamojo turto atvejų pripažinimo nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti Savivaldybės administracijos veikloje, siekiant jį perduoti kitiems asmenims arba likviduoti.

38. Apibendrinant tai, kas išdėstyta, tenka konstatuoti, kad Pareiškėjų skunde nurodyti sandėliukų griovimo darbai atlikti, ignoravus Pareiškėjų prašymą privatizuoti naudotus pagalbinius ūkinius statinius, nepateikus teisės aktų nustatyta tvarka prašytos informacijos.

39. Pagal Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 4 punktą ir 17 straipsnio 4 dalį, skundo tyrimo metu paaiškėjus, kad jis nagrinėtinas kitoje institucijoje, tyrimas nutraukiamas.

Atsižvelgiant į tai, kad **ginčas dėl VTPSI atsisakymo nagrinėti Pareiškėjų skunde nurodytų pagalbinių ūkinių statinių nugriovimo teisėtumo klausimą nagrinėjamas teismo tvarka** (žr. pažymos 16 ir 37.13 punktus), vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 4 punktu, 17 straipsnio 4 dalimi bei 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, **šios skundo dalies tyrimas nutrauktinas.**

40. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, bei į Pareiškėjų teiginius dėl savivaldybės biudžeto lėšų netinkamo panaudojimo griovimo darbams (žr. pažymos 2.12.6 punktą), tikslinga **Klaipėdos miesto savivaldybės kontrolės ir audito tarnybai rekomenduoti:**

40.1. įvertinti lėšų sandėliukų griovimo darbams, nesant atliktų veiksmų dėl sandėliukų pripažinimo netinkamais naudoti, panaudojimo teisėtumą;

40.2. pateikti išvadą, ar buvo priimtas sprendimas dėl skunde nurodytų sandėliukų pripažinimo netinkamais naudoti, avariniais, likviduotinais.

Dėl teisės į tinkamą viešąjį administravimą pažeidimo

41. Atsižvelgiant į tyrimo metu gautą informaciją, susijusią su šioje dalyje nagrinėjamu klausimu, atkreiptinas dėmesys į šiuos momentus:

41.1. Pareiškėjai kreipėsi į Seimo kontrolierę dėl Savivaldybės administracijos pareigūnų veiksmais pažeistos teisės gauti informaciją, teisės į tinkamą viešąjį administravimą ir teisės į teisminę gynybą.

41.2. Savivaldybės administracijoje 2019 m. rugpjūčio 8 d. gautame Z kreipimesi (žr. pažymos 5 punktą) prašyta informuoti, ar yra priimtas sprendimas griauti pagalbinius ūkinius statinius, <...> namo kieme. Teigiamo atsakymo atveju prašyta pateikti dokumento kopiją.

41.3. Į kreipimąsi atsakyta Savivaldybės administracijos 2019 m. rugpjūčio 27 d. raštu (žr. pažymos 7 punktą), paaiškinant, kad 2019 m. gegužės 13 d. Savivaldybės administracijos Statybos leidimų ir statinių priežiūros skyriaus Statinių priežiūros poskyris nustatė daugiabučių gyvenamųjų namų <...> ir <...>, Klaipėdoje, kieme esančių sandėliukų fizinių susidėvėjimą, menkavertiškumą, aprašė sandėliukų būklę. Atsakyme nurodyta bendra detaliojo plano nuostata dėl menkaverčių, apleistų ir fiziškai susidėvėjusių statinių griovimo.

Rašte nurodyta, kad Aplinkos ministerija ir VTPSI laikosi pozicijos dėl pavojų keliančių neregistruotų statinių griovimo. **Šis teiginys Savivaldybės administracijos 2019 m. rugpjūčio 27 d. rašte nepagrįstas objektyviais duomenimis, t. y. nenurodyti Aplinkos ministerijos ir VTPSI konkrečių raštų rekvizitai (su data ir registracijos numeriu) ar konsultacijų šaltiniai (pateikiant nuorodą).**

Savivaldybės administracijos 2019 m. rugpjūčio 27 d. rašte **nenurodytas konkretus administracinis aktas dėl konkrečių sandėliukų griovimo, t. y. Pareiškėjams nesuteikta prašyta informacija apie sprendimą griauti nurodytus pagalbinius ūkinius statinius.**

Nesuteikus Pareiškėjų prašytos informacijos, nenurodyta ir atsisakymo išduoti Pareiškėjų prašyto dokumento kopiją apskundimo galimybė bei tvarka.

41.4. <...> 2019 m. rugpjūčio 30 d. pakartotinai kreipėsi į Savivaldybės administraciją, nurodydamas, kad negavo prašyto dokumento, t. y. sprendimo griauti pagalbinius ūkinius statinius <...> namo kieme, kopijos (žr. pažymos 8 punktą). **Z pakartotinai prašė išduoti nurodyto dokumento kopiją.**

41.5. Pareiškėjai **2019 m. rugsėjo 23 d. raštu prašė Savivaldybės administracijos sustabdyti pagalbinių ūkinių statinių jų kieme griovimo procedūras ir parduoti jų naudojamus sandėlius** (žr. pažymos 9 punktą).

41.6. Savivaldybės administracijos 2019 m. spalio 4 d. rašte (žr. pažymos 11 punktą) Pareiškėjams ir Z dar kartą pranešta apie sandėliukų pripažinimą menkaverčiais, apleistais ir fiziškai susidėvėjusiais, nekeičiant planų spalio mėnesį juos nugriauti. **Atsakymo dėl prašymo parduoti statinius 2019 m. spalio 4 d. rašte nėra. Dokumentas, kuriame yra fiksuotas sprendimas griauti statinius, 2019 m. spalio 4 d. raštu Pareiškėjams nepateiktas, nenurodant prašymo netenkinimo priežasties, nei sprendimo apskundimo galimybės, tvarkos.**

41.7. Vienas pagrindinių principų, kuriais grindžiama vietos savivalda, yra savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumo principas, reiškiantis, kad savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla ir visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus (žr. pažymos 20 punktą).

41.8. Į 2019 m. rugpjūčio 30 d. kreipimąsi Savivaldybės administracijos atsakymas pateiktas 2019 m. spalio 4 d. raštu, t. y. **pažeidžiant Teisės gauti informaciją įstatyme, Viešojo administravimo įstatyme ir Prašymų nagrinėjimo tvarkoje nustatytą 20 darbo dienų terminą**

(žr. pažymos 22, 23 ir 30 punktus). **Tyrimo metu nebuvo gauta duomenų, patvirtinančių Pareiškėjų informavimą apie kreipimosi nagrinėjimui reikalingo termino pratęsimą.**

41.9. Pareiškėjo 2019 m. rugpjūčio 8 d. kreipimasis vertintinas kaip prašymas suteikti informaciją (žr. pažymos 22 punktus), o 2019 m. rugpjūčio 30 d. kreipimasis – kaip skundas dėl netinkamai išnagrinėto 2019 m. rugpjūčio 8 d. prašymo suteikti informaciją (žr. pažymos 23 punktą).

41.10. Pagal teisinį reglamentavimą, kiekvienam viešojo administravimo subjektui yra nustatyta pareiga priimti prašymus ir juos nagrinėti pagal įgaliojimus. Įstatymų leidėjas įpareigoja pareiškėjui pateikti prašymo turinį atitinkančią informaciją (žr. pažymos 23 punktą). Į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo (žr. pažymos 22 punktą) nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys. *Išsamumo principas*, kuriuo savo veikloje privalo vadovautis viešojo administravimo subjektai, reikalauja **į prašymą atsakyti aiškiai ir argumentuotai**, nurodant visas prašymo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis remtasi, vertinant prašymo turinį (žr. pažymos 23 punktą). Viešojo administravimo subjektai savo veikloje privalo paisyti *objektyvumo principo* (žr. pažymos 23 punktą), reiškiančio, kad **administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs, t. y. pagrįsti faktiniais duomenimis.**

41.11. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių 38 punkte (žr. pažymos 30 punktą) nustatyta, kad atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą [...] informaciją [...] asmuo ar jo atstovas turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką, nurodant institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas.

41.12. **Tyrimo metu nebuvo gauta duomenų, patvirtinančių, kad Savivaldybės administracijoje būtų buvęs nagrinėtas Pareiškėjų prašymas privatizuoti pagalbinus ūkinius statinius** (žr. pažymos 9 ir 41.5 punktus). **Į šį prašymą nepateiktas nei teigiamas, nei neigiamas sprendimas.**

41.13. Teismų praktika rodo, kad nagrinėjant civilines bylas dėl nuosavybės teisės įgyjamosios senaties būdu fakto nustatymo, analizuojama, ar yra pateikta patikimų duomenų, patvirtinančių, jog sandėliukai buvo sukurti kaip valstybės nuosavybės objektas.

Tyrimo metu nebuvo gauta duomenų, patvirtinančių, kad Pareiškėjams būtų buvęs pasiūlytas efektyvus problemos sprendimo būdas, t. y. kad Pareiškėjai būtų informuoti apie galimybę sandėliukų įteisinimo klausimą spręsti, kreipiantis į teismą dėl nuosavybės nustatymo įgyjamosios senaties būdu.

42. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra pabrėžęs atsakingo valdymo principą (žr. pažymos 31 punktą), kuris yra įtvirtintas Lietuvos Respublikos Konstitucijoje (žr. pažymos 18 punktą), numatant, jog valdžia tarnauja žmonėms.

43. Apibendrinant, **darytina išvada, kad nėra pagrindo teigti, jog Klaipėdos miesto savivaldybės administracijoje gavus Pareiškėjų 2019 m. rugpjūčio 8 d., 2019 m. rugpjūčio 30 d. ir 2019 m. rugsėjo 23 d. kreipimuisis** (žr. pažymos 5, 8 ir 9 punktus), **buvo laikytasi teisės aktų reikalavimų** (žr. pažymos 41 punktą). Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, **tenka konstatuoti, kad buvo pažeisti teisėtumo ir atsakingo valdymo principai** (žr. pažymos 18, 20, 23 ir 31 punktus), **Pareiškėjų teisė į tinkamą viešąjį administravimą** (žr. pažymos 23 punktą) bei **galėjo būti apribota teisė į teisminę gynybą** (žr. pažymos 32 ir 33 punktus). Todėl vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, **ši skundo dalis pripažintina pagrįsta.**

44. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, **Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos**

direktoriui tikslinga rekomenduoti:

44.1. inicijuoti ir užtikrinti tarnybinio patikrinimo atlikimą dėl specialistų, atsakingų už Pareiškėjų 2019 m. rugpjūčio 8 d., 2019 m. rugpjūčio 30 d. ir 2019 m. rugsėjo 23 d. kreipimusi (žr. pažymos 5, 8 ir 9 punktus) išnagrinėjimą bei atsakymo į kiekvieną iš nurodytų kreipimusi parengimą, veiksmų (pagal Valstybės tarnybos įstatymo nuostatas, Seimo kontrolieriui atlikus tyrimą ir nustatius pažeidimą, tarnybinės nuobaudos skyrimui nustatytas trejų metų nuo nusizengimo padarymo terminas (žr. pažymos 25 ir 26 punktus);

44.2. užtikrinti šioje pažymoje konstatuoto pažeidimo (žr. pažymos 41 punktą) pašalinimą <...> ir <...> namų, Klaipėdoje, butų savininkams raštu pateikiant teisės aktų reikalavimus atitinkantį atsakymą į Savivaldybės administracijoje gautus 2019 m. rugpjūčio 8 d., 2019 m. rugpjūčio 30 d. ir 2019 m. rugsėjo 23 d. kreipimusis (žr. pažymos 5, 8 ir 9 punktus) (jei toks atsakymas dar nepateiktas);

44.3. užtikrinti, kad Klaipėdos miesto savivaldybės administracijoje būtų laikomasi Viešojo administravimo įstatymo (žr. pažymos 23 punktą) bei Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių reikalavimų į prašymą (skundą) pateikti aiškų teisės aktų reikalavimus atitinkantį atsakymą, atsižvelgiant į prašymo (skundo) turinį (žr. pažymos 30 punktą).

45. Atsižvelgiant į tai, kad **valstybės politiką statybos ir jos priežiūros srityje formuoja, šios valstybės politikos įgyvendinimą organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija** (žr. pažymos 29 punktą), **tikslinga šiai institucijai rekomenduoti** pateikti išvadą, ar vertinant netinkamą naudoti statinių griovimo teisėtumą, turi būti patikrintas tokių statinių pripažinimo netinkamais naudoti procedūrų laikymasis (kaip nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintame Pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti valstybės ir savivaldybių turto nurašymo, išardymo ir likvidavimo tvarkos apraše (žr. pažymos 27 punktą)), ar turi būti pareikalauta tokių statinių priklausymą savivaldybei patvirtinantys dokumentai.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

46. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, **Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia:**

X, Y ir kitų <...> ir <...>, Klaipėdoje, butų savininkų skundo dalies dėl pagalbinių ūkinių statinių, <...> ir <...>, Klaipėdoje, nugriovimo tyrimą nutraukti.

47. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, **Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia:**

X, Y ir kitų <...> ir <...> namų, Klaipėdoje, butų savininkų skundo dalį dėl teisės į tinkamą viešąjį administravimą pažeidimo, pripažinti pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

48. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 6, 14, 15 ir 17 punktais, **Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė rekomenduoja:**

48.1. **Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai** – pateikti išvadą, ar vertinant netinkamą naudoti statinių griovimo teisėtumą, turi būti patikrintas tokių statinių pripažinimo netinkamais naudoti procedūrų laikymasis (kaip nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintame Pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti valstybės ir savivaldybių turto nurašymo, išardymo ir likvidavimo tvarkos apraše (žr. pažymos 27 punktą)), ar turi būti pareikalauta tokių statinių priklausymą savivaldybei patvirtinantys dokumentai.

48.2. Klaipėdos miesto savivaldybės kontrolės ir audito tarnybai –

48.2.1. įvertinti lėšų sandėliukų griovimo darbams, nesant atliktų veiksmų dėl sandėliukų pripažinimo netinkamais naudoti, panaudojimo teisėtumą;

48.2.2. pateikti išvadą, ar buvo priimtas sprendimas dėl skunde nurodytų sandėliukų pripažinimo netinkamais naudoti, avariniais, likviduotinais.

48.3. Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos direktoriui –

48.3.1. inicijuoti ir užtikrinti tarnybinio patikrinimo atlikimą dėl specialistų, atsakingų už Pareiškėjų 2019 m. rugpjūčio 8 d., 2019 m. rugpjūčio 30 d. ir 2019 m. rugsėjo 23 d. kreipimūsi (žr. pažymos 5, 8 ir 9 punktus) išnagrinėjimą bei atsakymo į kiekvieną iš nurodytų kreipimūsi parengimą, veiksmų (pagal Valstybės tarnybos įstatymo nuostatas, Seimo kontrolieriui atlikus tyrimą ir nustačius pažeidimą, tarnybinės nuobaudos skyrimui nustatytas trejų metų nuo nusizengimo padarymo terminas (žr. pažymos 25 ir 26 punktus);

48.3.2. užtikrinti šioje pažymoje konstatuoto pažeidimo (žr. pažymos 41 punktą) pašalinimą, <...> ir <...> namų, Klaipėdoje, butų savininkams raštu pateikiant teisės aktų reikalavimus atitinkantį atsakymą į Savivaldybės administracijoje gautus 2019 m. rugpjūčio 8 d., 2019 m. rugpjūčio 30 d. ir 2019 m. rugsėjo 23 d. kreipimusis (žr. pažymos 5, 8 ir 9 punktus) (jei toks atsakymas dar nepateiktas);

48.3.3. užtikrinti, kad Klaipėdos miesto savivaldybės administracijoje būtų laikomasi Viešojo administravimo įstatymo (žr. pažymos 23 punktą) bei Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių reikalavimų į prašymą (skundą) pateikti aiškų teisės aktų reikalavimus atitinkantį atsakymą, atsižvelgiant į prašymo (skundo) turinį (žr. pažymos 30 punktą).

Primename, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierė

Milda Vainiutė